

NO MATTA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

*Taariika fii Iwdi Iisaa Almasiihu on
(Luk. 3.23-38)*

¹ Taariika iwdi Iisaa *Almasiihu mo Daawuuda mo Ibraahiima.

² Ko Ibraahiima jibini Issaaqa, Issaaqa jibini Yaaquuba, Yaaquuba jibini Yahuuda e musibbe mun ben,

³ Yahuuda kadi jibini Faarisa e Zaaraha, tawi yumma ben no wi'ee Tamaaru. Faarisa jibini Hasruunu, Hasruunu jibini Araama,

⁴ Araama jibini Ammiina-Daaba, Ammiina-Daaba jibini Nahasuuna, Nahasuuna jibini Salmaana,

⁵ Raabi* jibinani Salmaana Bo'aaza, Rugiyata jibinani Bo'aaza Obiida, Obiida jibini Yassaa'u,

⁶ Yassaa'u jibini Daawuuda lando on, oo wonnoodo beyngu Uriyaa jibinani mo kanko Daawuuda Sulaymaana.

⁷ Sulaymaana jibini Rahabaama, Rahabaama jibini Abiiya. Abiiya jibini Asaa,

⁸ Asaa jibini Yuhusaafata, Yuhusaafata jibini Yuuraama, Yuuraama jibini Uziiya,

⁹ Uziiya jibini Yotaana, Yotaana jibini Ahaaza, Ahaaza jibini Hazikiiya,

¹⁰ Hazikiiya jibini Manase, Manase jibini Amuunu, Amuunu jibini Yuusiya,

¹¹ Yuusiya jibini Yeekoniya e musibbe mun ben fewndo egginegol nabee *Baabiila.

¹² Bawto egginegol nabee Baabiila ngol, Yeekoniya jibini Sa'alti'iila, Sa'alti'iila jibini Zarubaabila,

¹³ Zarubaabila jibini Abiyuuda, Abiyuuda jibini Alyaqiima, Alyaqiima jibini Aazuru,

¹⁴ Aazuru jibini Saduuqa, Saduuqa jibini Akiima, Akiima jibini Eliyuuda.

¹⁵ Eliyuuda jibini Eliyaasaru, Eliyaasaru jibini Mataana, Mataana jibini Yaaquuba.

¹⁶ Yaaquuba jibini Yuusufu moodibbo Mariyama on, on jibinnoodo Iisaa wi'aado Almasiihu on.

¹⁷ Gila e Ibraahiima haa e Daawuuda, fow mun hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila e Daawuuda kadi haa e egginegol nabee Baabiila hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila egginegol nabee Baabiila kadi haa e Almasiihu on ko jamaanuuji sappoo e nay.

Fii Jibineede Iisaa Almasiihu on

(Luk. 2.1-7)

¹⁸ E hino no Iisaa Almasiihu on jibiniraa. Tawi ko Yuusufu yami Mariyama yumma makko. Ado be yiidude, tawi kanko jiwo on ko o sowiido e dow bawgal *Ruuhu Seniido on.

¹⁹ Tawi Yuusufu, on yamudo mo, ko gorko feewudo, hari o faalaaka mo wirtude, o miiyii accitugol mo e nder gundoo.

²⁰ Nde tawnoo himo miiyii d'un, malaa'ikaajo Joomiraado on feenani mo e koydol, wi'i mo: «Yuusufu mo Daawuuda, wota a hulu yettugol

Mariyama, o wona beyngu maa, ko fii biɗɗo mo o saawi on ko immorde e Ruuhu Seniido on.

²¹ O heboyay biɗɗo, innoyaa mo Iisaa, ko fii ko kanko dandoyta jamaa makko on lette junuubaaji mabbe ɗin.»

²² Dun fow wadiri fii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon no laatora, wonde:

²³ «Awa, jiwo mo andaali gorko on reeday, o firtoo boobo gorko, o innee Imanu'iila.» Ko woni firo ɗun ko: <Alla no wondi e men.>^a

²⁴ Bay kanko Yuusufu o finii, o wadi ko malaa'ikaajo Joomiraado on yamiri mo kon, o yetti beyngu makko, o addi ka makko.

²⁵ Kono laatii o yiidaali e debbo on haa nde o firtinoo on biɗɗo gorko, o inni mo Iisaa.

2

Fii no Jom-Gande'en Ardi Bayti-Lahiimi

¹ Bay wonii Iisaa jibinaama Bayti-Lahiimi, ɗun ko e nder diiwal *Yahuuda fewndo laamu *Heroodu, onsay gandidube iwri funnaange ari *Yerusalaam,

² ɓe wi'i: «Ko honto oo lando *Yahuudiyan-keeɓe arɗo e jibineede woni? Ko fii men yi'ii hoodere makko nden ka funnaange, men arii sujjangol mo.»

³ Bay kanko Heroodu lando on o nanii ɗun, o jiiɓii, o jiiɓodi e ɓe Yerusalaam ɓen fow.

⁴ Onsay o mottindiri hooreeɓe *yottinoobe sadaka ɓen fow e jannoobe fii Sariya on fii landagol ɓe ko honto *Almasiihu on haanaa jibinireede.

---

^a **1:23** 1.23 Isa. 7.14

⁵ Ben wi'i mo: «Ko Bayti-Lahiimi e nder ngal diiwal Yahuuda. Ko fii e hino ko annabaajo on windi kon:

⁶ «Ko an yo kodolun Bayti-Lahiimi,
jeyaakun e nder leydi bolondaa Yahuuda,
hinaa a gasoohun hayfineede e yeeso
ɗiya kodooli hittuɗi e nder Yahuuda.
Ko fii lando yaltay e maa

ko ardoo jamaa an *Isra'iila on.»^b

⁷ Onsay Heroodu noddi ben gandidube e gundoo, o torii be yo be tentinan mo saa'i mo hoodere nden feeji e mun on.

⁸ Onsay o immini be Bayti-Lahiimi, o wi'i be: «Yahee humpitoyod'on no laabiri fii kun paykun. Si on yi'oyii kun, humpiton mi min kadi, mi yaha mi sujjana kun.»

⁹ Bay wonii be nanii ko lando on wi'i kon, be yahi. Tawi hoodere nde be yi'unoo ka funnaange nden no wontirde yeeso mabbe. Bay wonii nde hewtii fewndo ka paykun kun woni don, nde darii.

¹⁰ Bay kambe gandidube ben be yiitii hoodere nden, be heewi weltaare.

¹¹ Onsay be naati ka suudu, be yi'i paykun kun e yumma mun Mariyama, be jiccii, be sujyani kun. E hoore don be yaltini jawle mabbe, be okkori kun kanje e urngallo no wi'ee libaana e *mirri.

¹² Onsay Allaahu on andini be e koydol wonde hita be yiltito ka Heroodu. Be rewti laawol goo, be hooti ka leydi mabbe.

Fii no Yuusufu Yaltiri Misira

---

b 2:6 2.6 Mik. 5.1

13 Bay wonii ben gandidube yahii, malaa'ikaajo Joomiraado on feenani Yuusufu e koydol, o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, dogaa yahaa *Misira, wonaa ton haa nde mi wi'i yo a artu woo. Ko fii Heroodu dabbitoyay paykun kun fii warugol kun.»

14 Yuusufu immii jemma, yetti paykun kun e yumma mun, yahi Misira.

15 O woni ton haa Heroodu maayi. Ko nii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon laatori, wonde: «Mi noddii Bidfo an on yo o yaltu Misira.»^c

16 Bay Heroodu yi'ii wonde gandidube ben janfike mo, o tikki. Onsay o yamiri yo be waroy kala paykun gorun kun duubi didi maa jaasukun dun wonkun e nder Bayti-Lahiimi e kodoloy takkiikoy don koy, dun yaadi e saa'i mo gandidube ben feppinannoo mo on.

17 Ko nii ko daaliranoo annabi Yereemiiya kon laatori, wonde:

18 «Hito nanike ka wi'etee don Raama:
wullaandu e sowru tiifundu.

Tawi ko Raahiilu woni wullude bibbe mun ben,
o jabaano yarlineede, ko fii be woodaaka
han kadi.»^d

Fii no Yuusufu Yiltitori Leydi Isra'iila

19 Bay wonii Heroodu maayii, malaa'ikaajo Joomiraado on feenani Yuusufu e koydol Misira,

20 o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, yiltitodaa leydi Isra'iila, ko fii faalanoobe warude paykun kun ben maayii.»

^c 2:15 2.15 Hus. 11.1   ^d 2:18 2.18 Yer. 31.15

²¹ Onsay Yuusufu yetti paykun kun e yumma mun, o yahi leydi Isra'iila.

²² Kono o nani wonde Arkalaawu laamike diiwal Yahuuda ngal lonto ben mun Heroodu, o huli wonoygol ton. Allaahu on ɓanginani mo e koyɗol, o yaari e ngal diiwal Jaliilu,

²³ o wonoyi e saare no wi'ee Naasirata, fii no ko daaliranoo annabaabe ben kon laatora, wonde: «O noddoyte Naasirayankoojo.»

3

Fii no Yaayaa Lootiraynoo Maande Tuubuubuyee Waajo

(Mrk. 1.1-8; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-23)

¹ Ko e on saa'i ɗon, Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on feeɗi, tawi himo waajoo ka wulaa diiwal Yahuuda,

² himo wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun ɓadikel!»

³ Tawi ko fii makko annabi *Isaaya wowlunoo, o wi'i:

«Kaa hawa ko hawa ewnotooɗo ka wulaa, wi'a:

«Moyyinee laawol Joomiraado on,

fewnon juri makko ɗin!»^d

⁴ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooba, dattol keeci makko ɗin ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o paamata.

⁵ Hoɗube Yerusalaaɓ ben e ɓe ka diiwal Yahuuda ben fow e kodooli hundudi Yurdayniwol ɗin fow ari e makko.

⁶ Be qirritii junuubaaji mabbe ɗin, o looti ɓe maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

^d 3:3 3.3 Isa. 40.3

⁷ Bay o yi'ii *Fariisiyaabe e *Sadduusiyaabe buy no arude fii *lootegol maande tuubuubuyee, o wi'i be: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?

⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii.

⁹ Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahi-ima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo bibbe Ibraahiima.

¹⁰ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!

¹¹ «Min ko ndiyan mi woni on lootirde maande tuubuubuyee. Kono on aroyoowo baawo an no buri lan doole, awa kadi mi hewtaa hay solugol pade makko den. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on.

¹² Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo ko o hentinira bete^e makko on, o mooba jaamete^e on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

Fii no Iisaa Lootiraa
(Mrk. 1.9-11; Luk. 3.21-22)

¹³ Onsay Iisaa iwri Jaliilu, o ari Yurdayniwol ka Yaayaa, fii yo on lootu mo.

¹⁴ Kono Yaayaa salii, wi'i: «Ko min haani arude yo a lootan! Kono an a arii yo mi loote!»

¹⁵ Kono Iisaa jaabii mo wi'i: «Accu wonira non, ko fii ko nii haanirani en timmingol peewal ngal fow.» Ko e hoore fun Yaayaa jabi mo lootude.

---

^e 3:12 3.12 Maa: «gete».

¹⁶ No Iisaa gayniranoo looteede, o yawi ka ndiyan, tun kammu ngun udditii, o yi'i Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru.

¹⁷ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko oo woni Bid'fo an Yidaafo, mo mi weltori on!»

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa (Mrk. 1.12-13; Luk. 4.1-13)

¹ Bawto d'un, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa fii no Ibuliisa ndarndora mo.

² O hoori balde cappande nay, jemma e jalorma. Bawto d'un o weelaa.

³ Ndarndotoodo on badii mo, wi'i: «Si tawii ko a *Bid'fo Alla, yamir dee kaaye yo de wontu jaametee.»

⁴ Iisaa jaabii: «No windii wondema: <Ned'fo hinaa jaametee tun wuurirta, kono ko kala kongudfi iwrudfi ka Alla.> »^f

⁵ Ibuliisa nawri mo kadi ka saare hormorde, d'un ko Yerusalaam, o jod'dinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo:

⁶ «Si tawii ko a Bid'fo Alla, hocco d'on cikkodaa ka leydi, ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, be tamboromaa juude maβbe d'en, fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »^g

⁷ Iisaa jaabii mo wi'i: «No windii kadi wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »^h

---

^f 4:4 4.4 Yaj. 8.3   ^g 4:6 4.6 Zab. 91.11-12   ^h 4:7 4.7 Yaj. 6.16

⁸ Ibuliisa nawri mo kadi e fello toowungo fota, o holli mo laamateeriiji aduna on fow e darja mun.

⁹ O wi'i mo: «Mi okkete d'un fow si a jiccike, a sujjanii lan.»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Pottito, yo Ibuliisa, ko fii no windii: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »ⁱ

¹¹ Onsay Ibuliisa pottitii mo. Bawto d'un malaa'ikaabe badii Iisaa fii kurkanagol mo.

*Fii Ardu Iisaa ndun Jaliilu e Kafernahuum
(Mrk. 1.14-15; Luk. 4.14-15)*

¹² Bay Iisaa andii Yaayaa wattaama e joge, o yahi Jaliilu.

¹³ O eggi Naasirata, o yahi, o hodoyi Kafer-nahuum ka daande weendu ka kernidi d'on e Zabuluunu e Naftali,

¹⁴ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁵ «Ko an yo leydi Zabuluunu e Naftali
leyde wonde ka daande weendu,
gada Yurdayniwol,
d'un ko Jaliilu ka diya leyyi hodi e mun.

¹⁶ Oo jamaa wondo e nder niwre
yi'ii ndaygu moolanaangu,
e hoore ben joodiibe e ndin leydi
ndi d'owdi mayde woni e mun,
ndaygu jalbanii be.» j

¹⁷ Gila d'un Iisaa fud'fii waajaade, wi'a: «Tu-ubee, ko fii laamu kammu ngun badike!»

---

i 4:10 4.10 Yaj. 6.13 j 4:16 4.16 Isa. 8.23 e 9.1

*Fii Be Iisaa Adii Noddude ben
(Mrk. 1.16-20; Luk. 5.1-11)*

¹⁸ E nder ko o yiilotoo e daande *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i musibbe dīdo no bugoo *jalaaji ka weendu, tawi ben ko yungoobe: goddo on no wi'ee Sim'uunu, mo o jammoyta Petruusu, oya on no wi'ee Andaraawu, mijjiraawo makko kanko Sim'uunu on.

¹⁹ O wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.»

²⁰ Don kisan be acciti jalaaji dīn, be jokki mo.

²¹ E nder yaadu maɓbe ndun, Iisaa yi'i musibbe dīdo goo kadi, tawi ben ko Yaaquuba e mijan mun Yuuhanna, ben ko biɓbe Zabadii. Tawi ben no wondi e ben mun Zabadii ka nder laana, hiɓe moyyintina jalaaji maɓbe. Kanko Iisaa o noddi be.

²² Don kisan be acci don laana kan e ben maɓbe, be jokki mo.

²³ Tawi Iisaa no yiiloo e nder Jaliilu fow, janna ka nder juulirde, waajoo fi Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, e himo jawndora kala noone jabbeeli e nawnaaje yimbe ben.

²⁴ Fii makko andii e nder Sirii on fow. O addanaa kala tampirde nawnaare e noonee muuseendijji e be jinna e iirotoobe e maaya-banduube, o ndikkini be.

²⁵ Jamaa moolanaado iwruɗo Jaliilu e *Dekapooli e Yerusalaam e diiwal Yahuuda ngal e be gaɗa Yurdayniwol jokki mo.

*Fii Waaju ngun ka hoore Fello
(Mrk. 3.13; Luk. 6.12-13, 20-26)*

¹ Bay Iisaa yi'ii jamaa on, o yawi ka fello, o joodii, taalibaabe makko ben kadi badii mo.

² Onsay o woni e jannugol jamaa on, wi'a:

³ «Yondiniibe ka bernde ben ko malaabe,
bay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

⁴ Yoomube ben ko malaabe,
bay berde maɓbe buttinoyte.

⁵ Newiibe ben ko malaabe,
bay be ronoyay leydi ndin.k

⁶ Weelaabe dondaa peewal ben ko malaabe,
bay be harnoyte.

⁷ Yurmeteebe ben ko malaabe,
bay be yurminoyte.

⁸ Laaba-berndeebe ben ko malaabe,
bay be yi'oyay Alla.

⁹ Buttinoobe ben ko malaabe,
bay be noddiroyte biɓbe Alla.

¹⁰ Cukketeebe sabu peewal ngal ko malaabe,
bay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

¹¹ «On wonay malaabe nde be yenni on e nde be cukkii on e nde be fawi penaale e kala bone e hoore mon sabu an.

¹² Weltee, wonon e nder welo-welo, bay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu, ko fii ko nii be cukkornoo annabaabe adinoobe on ben.

¹³ «Ko onon woni landan aduna on. Kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Haray dan alaa nafa fus si hinaa bugegol ka yaasi, dan yaabee.

---

k 5:5 5.5 Maa: «aduna on».

14 «Ko onon woni ndaygu aduna on. Si saare wonii e hoore fello, haray nde waawetaake suudeede.

15 Hay gooto hubbintaa lampu, hippa mo e miran, kono o waday mo e kene, o ndayginana kala wondo ka nder suudu.

16 Yo ndaygu mon ngun jalbir nii yeeso yimbe ben, fii no be yi'ira kuude mon moyye den, be mawnina Ben mon Wondo ka kammu on.»

Fii Laatingol Sariya on

17 «Wota on sikku ko mi arani ko fii firtugol Sariya on maa ko annabaabe ben wi'i kon. Min mi ardaali fii firtugol di, kono ko fii laatingol di.

18 Ka haqiiqa mi andinii on, haa kammu ngun e leydi ndin muta, ko hay ciifun e tobbere iwataa e nder bindol Sariya on, haa fow laatoo.

19 Kala non bonnudo gootel e burngel fandude e yamirooje den, janni kadi yimbe ben warrugol wano non, o innete burdo fandude e laamateeri kammu ngun. Kono kala doftiido janni, on innete tedduo e nder laamateeri kammu ngun.

20 Awa mi andinii on, si peewal mon ngal buraali ngal jannoobe fii Sariya on ben ngal e ngal *Fariisiyaabe ben ngal, on naatataa ka laamateeri kammu few.

21 «On nanii wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota a ittu hoore^m, kala on ittudo hoore jaawete.>

22 Kono min mi wi'ay on, kala tikkando musidfo mun jaawete. Kala wi'udo musidfo mun kadi <komoojo> jaawete yeeso dental

fewjooɓe ɓen. Kala non wi'udɔ musidɔ mun <la'iifu> haray no e laawol yiite jahannama.

²³ «Si hidɔ sakkaade ka juulirde, a anditii ɗon wonde musidɔ maa no monoran-maa godɗun,

²⁴ haray accu ɗon ittugol sadaka maa on, yahaa taho moyyintinoyaa hakkunde maa e musidɔ maa on, si araa non ittaa sadaka maa on.

²⁵ «Eto no faamondiriraa e mo habidudɗaa on kisan fewndo wonuɗon ka ɗatal, fii wota on mo habidudɗaa watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude suufaajo on, on wafe ka kaso.

²⁶ Ko fii ka haqiiqa mi andinii ma, a yaltataa ɗon fannamaa a yobaali mbuudu sakkitoro on.

²⁷ «On nanii kadi wi'aama wonde: <wota a jeenu.>ⁿ

²⁸ Kono min mi wi'ay on, kala ndaarudɔ debbo fii himmangol mo, haray ontigi jeenii mo ka ɓernde mun.

²⁹ Si tawii yiitere maa jaamere nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde, bugodaa nde ka wodɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra, edii ka bandu maa ndun fow bugee ka jahannama.

³⁰ Si tawii jungo maa jaamo ngon kadi wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo, bugodaa ka wodɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra edii ka bandu maa ndun fow yaha ka jahannama.

³¹ «Wi'aama kadi, kala on accitudo ɓeyngu mun haray yo o wafan mo kaydi sertigal.^p

ⁿ 5:27 5.27 Egg. 20.14   ^p 5:31 5.31 Yap. 24.1

³² Kono min mi wi'ay on, kala on accitudo beyngu mun, si hinaa hara on jeenu, haray o wafii mo jeenoowo. Kala non kadi yettudo debbo seedaado haray ondon kadi jeenii.

³³ «On nanii kadi wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota mo firta woondoore, hunnu woon-dooje de woondandaa Joomiraado on den.>»

³⁴ Kono min mi wi'ay on, wota on woondoo toode, wota on woondir kammu ngun, ko fii ko ngu jullere laamu Alla.

³⁵ Wota on woondir kadi leydi ndin, ko fii ko ndi ndad'dudi tundaaje makko den, maa woondiron Yerusalaam, ko fii ko saare Lando Mawdo on non.

³⁶ Wota mo woondira hoore mun nden kadi, ko fii on waawaa rawninde maa bawlinde hay cukulol gootol.

³⁷ Yo <hiiyii> mon on wonu <hiiyii>, <oo'o> mon on wona <oo'o.> Ko beydita e d'un woo, haray ko e Ibuliisa iwri.

³⁸ «On nanii kadi wi'aama wonde: <ko yiitere yobirtee yiitere, jiire yobiree jiire.>»

³⁹ Kono min mi wi'ay on, wota mo dartoo bondo, awa kadi mo bantike ma e wabbugo jaamo, tufan mo ngoya kadi.

⁴⁰ On mo faala-maa nabude ka jaawoore fii yettugol ma fokiya on, accidu mo e waramba on kadi.

⁴¹ On mo karhu-maa kadi rondanagol mo dongal, nabaa yeru sagara gooto, naban mo yeru sagara d'idi.

⁴² Okkor on toriido ma, wota a huccu kadi on faalaado ma jawlaade.

⁴³ «On nanii kadi wi'aama wonde: <Yo a yidufu gido maa, aɗaa gaɗo maa.>

⁴⁴ Kono min mi wi'ay on: yidee aybe mon ben, toranodon wonbe cukkaade on ben,

⁴⁵ ɗun on wonay fiɓbe Ben mon Wondo ka kammu on. Ko fii himo fudinana bonbe ben e moyyube ben naange makko ngen, himo saayinana kadi feewube ben e be feewaa ben ndiyan ɗan.

⁴⁶ Si tawii non ko yidufu on ben tun yidufuɗon, haray ko mbarjaari hondi heboyton? E hinaa yantiroobe sagalle janfa ben kadi ko non warrata?

⁴⁷ Si tawii ko musibbe mon ben tun hiwrotodon, haray ko hondun wadufuɗon ko beyditii? Hinaa be gomɗinaa ben kadi ko non warrata?

⁴⁸ Awa wonee timmube wano Ben mon kam-muyankeejo on woniri Timmuɗo non.»

6

Fii no Iisaa Waajori fii Sakkagol e Juulugol e Hoorugol

¹ «Reenee e wadfirgol golle mon moyye ɗen yiingo. Si hinaa ɗun on hebataa njoddi ka Ben mon Wondo ka kammu on.

² «Nde hidfon okkora misikinbe ben, wota on wuttu *liite yeeso mon wano faasiqiibe ben gerdata non ka juulirɗe e ka ɗate fii no yimbe ben mantira be. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on be hendike mbarjaari maɓbe ndin.

³ Nde hidon okkora miskinbe ben, wota jungo mon nano ngon andu ko jaamo ngon wafi kon,
⁴ fii no dokkal mon ngal wonira e gundoo, d'un Ben mon, on Yi'oowo ko yi'otaako, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁵ «Nde hidon juula kadi wota on wa'u wa faasiqiibe ben, ben yidube juulugol hara no darii ka nder juulirde e ka sera ballaje fii hollitagol yimbe ben. Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, be hendike mbarjaari mabbe ndin.

⁶ Kono onon, nde hidon juula, naatee ka nder cuudi mon, ombon baafe mon den, juulon e Ben mon mo yi'otaako on. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako kon, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁷ «Nde hidon juula, wota on fillifillinno haalaaji duudufo wano be wonaa Yahuudiyanke ben non, ko fii ben no sikka ko no be duudufo haalaaji woo be jabirantee.

⁸ Wota on nandintino e mabbe, ko fii Ben mon no andi ko hondun faaladon ado on toraade mo.

⁹ «Ko nii haanudon tororde Alla:
 <Baaba amen Wondo ka kammu,
 yo innde maa nden hormore,

¹⁰ yo laamu maa ngun feeru,
 yo faale maa on wadu ka aduna
 wano woniri non ka kammuuli.

¹¹ Okkor men hande jaametee haanando men on.

¹² Yaafanodaa men bonnerejeji amen din,
 wano menen kadi men yaaforani bonnube
 men ben non.

¹³ Wota a naadu men e jarrabuyee,
 kono jattin men Bondo on.

Ko fii ko an heerori laamu e bawgal e mangu, haa poomaa. Aamiina.»

¹⁴ «Si on yaafanike yimbe ben bonnereoji mabbe dɪn, haray Baaba mon kammuyankeejo on yaafanto on onon kadi bonnereoji mon dɪn.

¹⁵ Kono si on yaafanaaki yimbe ben, haray Ben mon kadi yaafantaako on bonnereoji mon dɪn.

¹⁶ «Nde hidon hoora, wota on jirbin geece mon dɛn wa faasiqiibe ben, ko fii kambe be waylay geece mabbe dɛn fii hollugol yimbe ben wonde hibe hoori. Ka haqiiqa mi andinii on, kambe be hendike mbarjaari mabbe ndin.

¹⁷ Kono onon, nde hidon hoora, urnee ko'e mon dɛn, looton geece mon dɛn,

¹⁸ fii wota on hollu yimbe ben wonde hidon hoori, hara ko Ben mon mo yi'otaako on tun yi'i kon ko wafudon e nder gundoo. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako on, jonnitay on mbarjaari mon ndin.»

Fii Keyee Haqinqindo on
(Luk. 12.33-34)

¹⁹ «Wota on moobu jawle ka hoore leydi, ka dɛ bonirta wufugol e kornugol, e ka wuybe fusata yetta.

²⁰ Kono moobee dɛ ka kammu ka dɛ wufataa e ka dɛ kornataa e ka wuybe fusataa yetta.

²¹ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.

²² «Ko yiitere woni ndaygu bandu. Si tawii yiitere nden no selli, haray bandu ndun fow no ndaygi.

²³ On mo yiitere mun jawi, haray bandu ontigi ndun fow no e nder niwre. Si tawii non

ngun ndaygu wongu e ontigi ko niwre, haray ko embere honto nden niwre mawni!

²⁴ «Hay gooto waawataa gollande jeybe dñun dñido, ko si o apay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dñun wadi si on waawataa rewude Alla rewon jawdi.

²⁵ «Ko dñun wadi si mi wi'ay on: wota on aanu fii ko jaamon maa ko yaron e nder ngurndan mon dñan, maa fii ko bornon balli mon dñin. Taw si hinaa ngurndan buri neema, awa kadi bandu buri koltu?

²⁶ Ndaaree colli dñin ka kammu: di sankataa, di wa'ataa, di moobataa hay huunde e nder caagaaje, kono Ben mon Kammuyankeejo on no wurni di. E taw si on buraa di hittude?

²⁷ Ko hombo e mon, e nder annde mun, waawata beydude ngurndan mun dñan beru sogonal gootal?

²⁸ «E ko hondun aananton fii concii? Ndaaree no dñii piindiji ka gese fudirta njanda: hara-le di gollataa, di sajnataa.

²⁹ Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji.

³⁰ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hufo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wafande on ko buri dñun, onon bee fanda-gomdinalbe?

³¹ Awa wota on aanu haa wi'on: <ko hondun men jaamata?> maa: <ko hondun men yarata?> maa: <ko hondun men bornotoo?>

³² Dun, ko be gomdinaa ben dafabata dñun. Kono Ben mon Kammuyankeejo on no andi hidon handi e dñun.

³³ Kono dabbée taho laamu makko ngun e peewal makko ngal, dín piiji fow beydanoyte on.

³⁴ Awa wota on aanu fii jango, ko fii jango aananay hoore mun. Nalaande bee arday e maapunde mun.»

7

Fii Naawugol e Etugol

(Luk. 6.37-42)

¹ «Wota on naawu fii wota on paawe.

² Ko fii, ko wano naawirdon non naawirte don, e ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.

³ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidfo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal?

⁴ Ko honno wawrataa wi'ude musidfo maa on: «Accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa», e hara falimawal no ka yiitere maa an?

⁵ Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidfo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.

⁶ «Wota on yettu ko hormortee kon, jonnon bareeji dín, fii wota di yiltito di yakka on. Wota on bugo kadi kode mon lambiri den yeeso koseeji dín, sakko di yaaba de.

⁷ «Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hoddee, on udditante.

⁸ Ko fii kala toriido okkorte, kala dabbudo hebay, awa kadi kala on hoddiido udditante.

⁹ «Ko hombo e mon, bidfo mun torotoo dun bireedi, ontigi jonna mo hayre?

10 Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi?

11 Si tawii non hay onon bonbe ben hidon waawi wadande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo moyyereeji!

12 Wadaneer yimbe ben wano faaliradon yo be wadan on non. Ko fii ko dun Sariya on e annabaabe ben wi'i.»

Fii Date den Didi
(Luk. 13.24)

13 «Naatiree ka dambugal faadungal. Ko fii dambugal nawrayngal e hayrannde ngal ko yaajungal. Datal nawrayngal e hayrannde ngal kadi ko weefungal, awa-le duudube naatiray don.

14 Kono dambugal nawrayngal e ngurndan ngal e datal nawrayngal e ngurndan ngal ko faadufe, kono ko seedaabe hebata den.»

Fii Waditiibe ko Annabaabe
(Luk. 6.43-44)

15 «Awa reenee e waditiibe annaba ben, ko fii be arday e mon wa baali, kono hara ka nder ko be caapaali hunyufi.

16 Ko kuude mabbe den anditirton be. E hara en ittay sungalaq e hoore bulle-konon, maa yibbe e hoore bulle-baali?

17 Kala leggal moyyal ko bibbe moyyube rimata, kono leggal bongal ko bibbe bonbe rimata.

18 Leggal moyyal waawataa rimude bibbe bonbe, leggal bongal kadi waawataa rimude bibbe moyyube.

19 Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube ko soppeteengal bugee ka yiite.

20 Awa ko kuude maɓbe den anditirton be.

21 «Hinaa wi'ooɓe lan <Koohoojo, Koohoojo> ben fow naatata ka laamateeri kammu, kono ko wafaybe ko Baaba an Wondo ka kammu on faalaa kon tun.

22 Nden pande, buy wi'oyay lan: <Koohoojo, Koohoojo! Taw si hinaa e innde maa men haaliraynoo ko Alla longini men, men radora kadi jinnaaji e innde maa, men wada kadi kaawakeeji moyyi buy e innde maa?>

23 Onsay mi wi'oyay be: <Mi andaano on few. Pottitee lan, yo onon wadoobe ko boni!>

24 «Awa kala nanudo dii kongudi an, huutori di, wa'ay wa faamudo, darnudo suudu mun e hoore fetere.

25 Ndiyan dan saayi, waameeji din ari, keneeli din wifi, din piyii e ndun suudu, ndu ronka yanude, ko fii hari ko e fetere ndu darii.

26 Kono kala nanudo kongudi an din, huutoraali di, on no wa'i wa njoofojo darnudo suudu mun e hoore njaare.

27 Ndiyan dan saayi, waameeji din ari, keneeli din wifi, din piyii e ndun suudu, ndu yani, yanal tiifungal.»

28 Bay wonii Iisaa timminii yewtere mun nden, jamaa on njaldi fii ko o jannaynoo kon,

29 ko fii hari himo jannirde be bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non.

8

*Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan**(Mrk. 1.40-45; Luk. 5.12-16)*

¹ Bay wonii Iisaa tippike ka fello, jamaa moolanaado jokki mo.

² Onsay mo damajan ari jiccii yeeso makko, wi'i: «Koohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido faalaa, laato selludo, laabaa.» Don kisan o selli damajan dan, o laabi.

⁴ E hoore d'un Iisaa wi'i mo: «Reeno wota a wowlan d'un hay gooto, kono yahu holli-toyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka wano Muusaa yamiri non, fii yo d'un wonan be seedee.»

*Fii no Iisaa Selliniri Kurkaadu Suufaajo**(Luk. 7.1-10; Yhn. 4.43-54)*

⁵ Bay wonii Iisaa naatii Kafernahuum, hooreejo suufaabe teemedere badii mo, jeeji,

⁶ wi'i: «Koohoojo, kurkaadu an ndun no waalii ka suudu, bandu makko ndun no maayi, awa kadi himo tampi fota.»

⁷ Iisaa wi'i mo: «Mi yahay, mi sellina mo.»

⁸ Onsay kanko hooreejo suufaabe ben o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, mi foddaa e mo'on ka suudu an. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay.

⁹ Ko fii min tigi, ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii goddo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray.

Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu d'un>, ndu waday.»

¹⁰ Bay Iisaa nanii d'un, o nald'i, o wi'i jokkufe mo ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali ned'fo gomd'inirdo wa oo.

¹¹ Mi andinii on, duudube iwroyay funnaange e hirnaange, be nafodoya e Ibraahiima e Issaqa e Yaaquuba ka laamateeri kammu.

¹² Kono haanunooɓe ronude laamateeri ndin ben bugete ka niwre ka buri wod'dude, ka wullaandu e natin'diro jiiye woni ton.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i on hooreejo suufaabe ben: «Yahu, yo d'un wonirane wano gomd'inirdaa non.» E on saa'i tigi kurkaadu ndun sellinaa.

*Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuɓe buy
(Mrk. 1.29-34; Luk. 4.38-41)*

¹⁴ Bawto d'un Iisaa yahi ka galle Petruusu, o tawi esiraawo Petruusu suddiido on no waalii nawnaare nguli-bandu.

¹⁵ O meemi jungo on ngon, nguli-bandu kin yalti e makko. Onsay on immii, o woni e kurkanagol Iisaa.

¹⁶ Bay nibbii, be addani mo duudube be jinna nangi, o rad'ori d'in jinnaaji kongol makko ngol, o sellini nawnuɓe ben fow.

¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatori, wonde:

«O yettii nawnaaje men den,
o fawtike nabbeeli men d'in.»^r

¹⁸ Bay Iisaa yi'ii jamaa hundudo mo on, o yamiri taalibaabe makko ben yo be lumbitu gada.

---

^r **8:17** 8.17 Isa. 53.4

19 Jannoowo fii Sariya on goo ɓadii mo, wi'i: «Karamoko'en, mi jokkete kala ka yaarudfaa.»

20 Iisaa jaabii mo wi'i: «Ndoni ɗin no mari gayde mun, awa kadi colli ɗin ka weeyo no mari ɓakkaaji mun, kono *Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

21 Godɗo e taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo, newnanee lan taho mi yaha, mi wattinoya ben an en.»

22 Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Jokkan, accaa maybe ben wattina maybe mun ben.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mrk. 4.35; Luk. 8.22-25)

23 Bawto ɗun Iisaa bakii ka laana, taalibaabe makko ben kadi jokki mo.

24 Onsay waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu haa morloode ndiyan ɗen watti diwude laana kan, tawi kanko himo ɗaanii.

25 Be ari, be findini mo, be wi'i: «Koohoojo, dandu en, en mulay woni!»

26 O wi'i be: «Ko fii hondun hulandon, onon bee fanda-gomɗinalbe?» Onsay o immii, o toɗani hendu ndun e morloode ndiyan ɗen, deeyaango tiidungo wafi.

27 Ben ɗalɗi fota, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli ɗin e baharu on ɗoftoto mo!»

Fii no Jinnanoobe Didɗo Selliniraa

(Mrk. 5.1-20; Luk. 8.26-39)

28 Bay wonii o hewtoyii gaɗa weendu ndun, ɗun ko e ndii leydi bee Gadariyankoobe, jinnaabe ɗiɗo sortii ka berɗe, ari fottugol e makko.

Tawi hakkee ko ben hulbinii, hay gooto suusa-taano rewude don.

²⁹ Ben sonki e makko, be wi'i: «Ko hondun faalanadaa men, an oo *Bidfo Alla. E hara ko arudfaa doo ko fii lettugol men hara saa'i on hewtaali?»

³⁰ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka wodfitii be.

³¹ Onsay jinnaaji din jeeji mo, di wi'i: «Si a radoto men, nawru men e ngoo wuro kose.»

³² O wi'i di: «Yahee!» Onsay di yalti e ben, di naatoyi e nder din koseeji. Tun, koseeji din fow gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di muli ka nder ndiyan.

³³ Ornaynoobe di ben dogi, yahi ka saare, fillitoyii ko wadi kon fow, tentinii ko hebi ben jinnanoobe kon.

³⁴ Onsay yimbe saare nden fow yalti fii fottugol e Iisaa. Nde be yiirunoo mo, be jeeji mo wodfitagol leydi mabbe ndin.

9

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo (Mrk. 2.1-12; Luk. 5.17-26)

¹ Bawto dun Iisaa bakii don e laana, o lumboyi weendu ndun, o yahi ka saare makko.

² Be addani mo maaya-banduujo waaliido e boggi-dimbordi. Bay Iisaa yi'i gomdinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Wakkilo yo boobo an. Junuubaaji maa din yaafaama.»

³ Onsay wobbe e jannooobe fii Sariya on wi'indiri: «Oo nedfo no hoynude Alla!»

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi miijooji maɓbe dɪn, o wi'i be: «Ko hondun joganidon dɪi miijooji bondi ka berde mon?

⁵ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa dɪn yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dɪi doo buri weebude?

⁶ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordi maa dɪn, hootaa ka maa.»

⁷ On immii, o hooti ka makko.

⁸ Bay jamaa on yi'ii dɪn, be huli, be mawnini Alla, on yedudo yimbe ben sifa ngal bawgal.

*Fii no Matta Jokkiri Iisaa
(Mrk. 2.13-17; Luk. 5.27-32)*

⁹ Wa ko Iisaa iwata don, o yi'i goddo no wi'ee Matta no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru, jokkaa mi!» Kanko Matta o immii, o jokki mo.

¹⁰ Bawto dɪn, Iisaa joodii fii naamugol ka suudu Matta, tawi *yantoobe sagalle e junuubankeebe duudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben.

¹¹ Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii dɪn, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun karamoko mon naamidanta e yantoobe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹² Bay wonii Iisaa nanii dɪn, o wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e pawndoowo, kono ko pawbe ben.

13 Allaahu non no daali: ‹Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.›^S Awa, yahee andi-noyodon ko woni firo d'un. Ko fii min, wonaa noddugol feewuƙe ben mi arani, kono ko junuubankeeƙe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mrk. 2.18-22; Luk. 5.33-39)

14 Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari e Iisaa, be wi'i mo: «Ko fii hondun menen e Fariisiyaabe ben men hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

15 Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no haani yoomude yeru hibe wondi e jom jomba? Nalaade aroyay nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe, onsay be hooray.

16 Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidfo. Ko fii ceelol ngol pooday dolokke on, haa wuddere nden burta yaajude.

17 Njaram kesan men loowetaake e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa d'un, guri d'in seekoto, njaram d'an hibba, bootooji guri d'in kadi bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee, di fow di maroda.»

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, Sellini Debbo

(Mrk. 5.21-43; Luk. 8.40-56)

18 Wa fewndo ko Iisaa yewtata be dii kongudii, hooreejo goo hewti, jiccii yeeso makko, wi'i: «Jiwo an on maayii jooni jooni! Kono aree *fa-won juude mon d'en e hoore makko, o wuuritay.»

19 Iisaa e taalibaabe mun ben immii jokki mo.

²⁰ Onsay debbo wonnoodo soncaade gila duubi sappoo e didi ari wontiri baawo Iisaa, o meemi kombol dolokke makko on.

²¹ Ko fii hari on debbo no miijoo wonde: «Si mi waawii tun meemude dolokke makko on, mi ndikkay.»

²² Onsay Iisaa yeyyitii. Bay o yi'ii mo, o wi'i: «Wakkilo, yo jiwo an! Gomdinal maa ngal sellinii ma.» On debbo selli e on saa'i tigi.

²³ Bay Iisaa hewtii ka suudu on hooreejo, o yi'ii ko wuttoobe ceri bent e jamaa on woni e nder jii boldu kon,

²⁴ o wi'i be: «Pottitee, jiwo on maayaali, o daani.» Be jali mo.

²⁵ Bay wonii jamaa on yaltinaama, onsay o naati, o nangi jungo jiwo on, jiwo on immii.

²⁶ Fii dun andii e leydi ndin fow.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe Didɔ

²⁷ Wa ko Iisaa iwata don, bumbe dido jokki mo, no ewnoo wi'a: «Yurminee men, yo bii Daawuuda!»

²⁸ Bay o hewtii ka suudu, bumbe ben badii mo. Iisaa wi'i be: «Hidon sikka mido waawi wafude dun?»

Be jaabii mo: «Hiyyii, yaa an Koohoojo.»

²⁹ Onsay o meemi be gite den, o wi'i: «Yo dun woniran on wano gomdinirdon non.»

³⁰ Gite maɓbe den wunti. Iisaa yamiri be dundoo, o sattini, o wi'i: «Reenee wota gooto andu.»

---

^t **9:23** 9.23 E naamu Yahuudiyankeebe ben, si goddo maayiino ko wuttoobe ceri ben e rewbe toɗɗaabe fii wullugol noddetenoo fii ko wulla mayɗo on.

³¹ Kono nde be yaltirnoo, be nangi e fillagol e nder leydi ndin fow ko Iisaa wadani be kon.

Fii no Iisaa Selliniri Mbobooyo mo Jinna Nangi

³² Wa ko Iisaa e taalibaabe mun ben fokkitata, be addani mo mbobooyo mo jinna nangi.

³³ Bay wonii jinnawii ngin radaama, mbobooyo on wowli. E nder ko jamaa on ñaldĩ kon, be wi'i: «Haa hande sifa d'un yi'aaka e leydi Isra'ila ndin!»

³⁴ Kono Fariisiyaabe ben kapun wi'i: «Ko tippude e lando jinnaaji d'in o woni radorde jinnaaji d'in.»

*Fii no Iisaa Yurmiraama Jamaa on
(Mrk. 6.34; Luk. 10.2)*

³⁵ Tawi Iisaa no yiilotoonoo e ca'e den fow e kodooli d'in, janna ka nder juulirde mabbe, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, jawnda kadi kala nawnaaje e pabbeeli.

³⁶ Bay o yi'ii jamaa on, o yurmaa, ko fii hari hibe aybi, hibe ñakkiraa ballo wa baali di alaa ngaynaako.

³⁷ Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Baagol ngol no duufdi, kono wa'oobe ben duufdaa.

³⁸ Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'oobe ka baagol makko.»

10

*Fii no Iisaa Nuliri Sahaabaabe mun ben Sappoo e Didoo
(Mrk. 3.13-19; Luk. 6.12-16)*

¹ Bawto dɔn, Iisaa noddi *sahaabaabe makko ben sappoo e dɔdo, o okki be bawgal radagol jinnaaji dɔn e sellingol kala jaw e kala nawnaare.

² E hino inde ben sahaabaabe sappoo e dɔdo: arano on e maɓbe ko Sim'uunu, jammaado on Petruusu, e Andaraawu neene-gooto makko on, e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on,

³ e Filiipu e Bartolomaawu e Tooma e Matta, yantaynoodo sagalle on, e Yaaquuba mo Alfaa, e Taddaawu,

⁴ e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodo mo on.

⁵ Ko bee sappoo e dɔdoobe dɔo Iisaa immini bawto o yamirde be dɔndoo: «Wota on yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben e wota on naatu ka ca'e Samariyankeebe ben.

⁶ Kono yaaree ka baali suudu *Isra'iila majjudi dɔn.

⁷ E nder yaadu mon ndun, waajodon wonde laamu kammu ngun badike.

⁸ Nawndon jawbe ben, immintinon maybe ben, sellinon be damajan ben, be laaba, radodon jinnaaji dɔn. On hendike dɔn e hoore on ittaa hay huunde, onon kadi okkee dɔn, hara on ittinaali hay huunde.

⁹ Wota on datto kanje maa kaalisi maa sila, yooɓodon,

¹⁰ maa bonfo fii yaadu ndun, maa dolokkaaji dɔdi, maa pade, maa tuggordu. Ko fii golloowo no handi e paamete mun.

¹¹ «Kala saare maa hodo ka naatudon, andee si tawii no woodi dɔn godɔo hebuliido jabugol

on, haray weeree ka makko haa nde hidfon yaha.

¹² Nde hidfon naata e suudu, salminee.

¹³ Si yimbe ndun suudu jabii on, haray yo buttu mon on wonu e mabbe, kono si tawii be jabaali on, haray yo buttu mon on artan on.

¹⁴ Si tawii non on jabaaka, maa kongudi mon din hedfaaka, haray yaltee e ndun suudu maa e nden saare, honkon mbullaari teppe mon den.

¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, jande jaawoore nden ko dee ca'e Saduuma e *Amuura buretee hoynaneede edii nden saare den.

¹⁶ «Jooni mido imminirde on wa baali e hakkunde caapaali, awa reenoree wa mboddi, neworon wa gabooji.

¹⁷ Reenodon e yimbe ben, ko fii be naboyay on ka jaawirdi, be foccoya on ka juulirde mabbe.

¹⁸ On nabete ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, seediton fii an yeeso mabbe, kambe e be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁹ «Kono tuma be watti on e joge, wota on jiboyo ko honno haalirton maa ko wi'on. Ko fii ko wowloyton kon longinte on e on saa'i tigi.

²⁰ Ko fii wonaa onon yewtoyta, kono ko Ruuhu Ben mon on yewtiroyta on.

²¹ Ko fii goddo yettoyay musiddo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non biddo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree.

²² Fow ajoyay on sabu innde an nden. Kono mo jajjike dun haa ka lannoode, o dandoyte.

²³ Kono si on cukkaama e ndee saare doo, dogee yaaron e wonnde goo. Ko fii ka haqiiqa

mi andinii on, on waawataa yahude e ca'e Isra'iilayanke den fow ado *Bii-Aaden on arude.

²⁴ «Awa taalibaajo buraa karamoko mun, wano non kadi kurkaadu buraa jeydo dun.

²⁵ Yonanii taalibaajo ka o wa'a wa karamoko makko, kurkaadu ndun kadi wa'a wa jom mun. Si be jammii non jom suudu ndun *Balzabuula, haray ko haa honto non be jammata yimbe suudu makko ndun!

²⁶ Awa wota on hulu be few, ko fii alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako.

²⁷ Ko mi wowlani on kon ka niwre, feppinee dun tumbere palorma. Ko sowndadon kon kadi, ewnee dun ka warpakke.

²⁸ Awa wota on hulu warooɓe bandu ben, hara waawataa warude wonkii. Kono hulee waawudo mulude wonkii e bandu on ka jahan-nama.

²⁹ Hinaa seresereeji didi no yeeyee tammaaru wooturu? Kono hay wooturu yanataa e leydi e baawo muyde Ben mon.

³⁰ Onon e hoore mon, hay cukuli ko'e mon den fow no limaa.

³¹ Awa, wota on hulu, ko fii hidon buri seresereeji buy hittude ka Alla.

³² «Ko dun wadi, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi qirritoyto fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

³³ Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi yeddoyay fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

³⁴ «Wota on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani. Wonaa buttu mi addi, kono ko kaafa.

³⁵ Ko mi arani ko liddondiral: gorko e ben mun liddondira, jiwo e yumma mun liddondira, jiwo e esiraawo mun debbo liddondira.

³⁶ Yimbe suudu ontigi ndun wona aybe makko.

³⁷ «Kala yidufo ben mun maa yumma mun buri lan min, haray ontigi foddaa e an. Kala yidufo kadi bidfo mun gorko maa bidfo mun jiwo buri lan, haray ontigi foddaa e an.

³⁸ Kala mo yettaali leggal mun altindiraangal* ngal, jokkimmi, haray ontigi foddaa e an.^u

³⁹ Kala faalaado dandude ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kala non mo ngurndan mun dan hayriraa sabu an min, o hettoyay dan.

⁴⁰ «Kala jabufo on haray jabii lan, kala non jabufo lan haray o jabii Nulufo lan on.

⁴¹ Kala jabufo annabaajo sabu on ko annabaajo, o hebay mbarjaari annabaajo. Kala jabufo feewufo sabu on ko feewufo, o hebay mbarjaari feewufo.

⁴² Ka haqiiqa mi andinii on, kala okkorfo godfo e koy taalibahoy an ndiyan buubudan, sabu kun ko taalibahun an, o fafataa mbarjaari makko ndin few.»

11

Fii Lande Yaayaa den

(Luk. 7.18-35)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii yamirde *sahaabaabe makko ben sappoo e difo, o iwi don, o yahi e ca'e diiwal ngal fii jannugol waajoo.

---

^u **10:38** 10.38 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

² Fewndo Yaayaa woni ka nder kaso, o nani fii kuude *Almasiihu on no wowlee. Onsay o immini taalibaabe makko ben

³ ko landoyoo mo, wi'a: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon,

⁵ wonde: bumbé ben yi'ii, bofoobe ben yahii, be damajan ben sellinaama laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben.

⁶ Kala mo feggaaki e an ko malaado.»^W

⁷ Bay be yiltitike, onsay Iisaa fudfdii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata?

⁸ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko neddo borniido conci dimi? Ndaaree, bee borniibe conci dimi no e nder galleeji laamu.

⁹ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko furi annabaajo.

¹⁰ Ko oo dfoo woni mo fii mun windii on, wonde:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa, fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»^Y

¹¹ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on. Kono non burdo fandude on ka laamateeri kammu no furi mo teddude.

^W **11:6** 11.6 Maa: «Kala mo ronkaali gomfinde lan ko malaado.»

^Y **11:10** 11.10 Mal. 3.1

12 Gila e Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on haa hande laamu kammu ngun no jaarude yeeso e nder doole, tawi dooloobe ben no etaade fii halorgol ngu.

13 Ko fii ko haa e Yaayaa annabaabe ben fow e Sariya on haalunoo ko Alla longini dun.

14 Si hidon faalaa jabude dun, ko kanko woni Iiliya, on haanunoodo arude.

15 Mo no mari noppi yo nanu!

16 «Hara ko e hondun mi ebbindirta nguu jamaanu? Hingu nandi e faybe, joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

17 <Men wuttanii on ceri, on amaali, men yimanii on gimdi yurmudi, on wullaali!>

18 Ko fii Yaayaa arno, o jaamataano, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: <On ko mo jinna!>

19 Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: <On ko reeredudo, yarooowo, weldudo e yantoobe sagalle e junuubanke'en!> Kono kuude faamu Allaahu on den hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii Ca'e Saliide Gomdinde den
(Luk. 10.12-15)

20 Onsay Iisaa woni e felugol ca'e de o furi wadude kaawakeeji moyyi e mun den, sabu ko de tuubaali kon,

21 o wi'i: «Bone wonanii ndee saare Kuu-raziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii

heynordfi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii.

²² Ko d'un wadfi si mi wi'ay on, p'ande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon.

²³ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama. Ko fii si tawno d'ii kaawakeeji moyyi wadufdi e maa wadfirno non e ndee saare wi'eteende *Saduuma, harayno haa hande hinde woodaa.

²⁴ Ko d'un wadfi si mi wi'ay on, p'ande jaawoore nden ko ndee saare Saduuma buretee hoynaneede edii ndee saare d'oo.»

Fii no Iisaa Noddiri en e Makko
(Luk. 10.21-22)

²⁵ E on saa'i don, Iisaa yetti haala kan, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa d'un ben faamuɓe e bee gandidube, feppinandaa d'un bee faybe.

²⁶ Hiiyii, ko fii ko d'un wonnoo yidfi maa on, yo Baaba.

²⁷ «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa Bidfo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa Baabaajo on si hinaa Bidfo on e on mo Bidfo on faalaa mo feppinande.

²⁸ «Aree e an, on fow, yo rondiibe ko teddi haa ronki, mi fowtina on.

²⁹ Jabon yankinanagol ko mi fawi on kon, jabon janndeeji an d'in. Ko fii min ko mi newiido, yankiniido kadi e bernde, d'un on hebay fowtunde fii wonkiji mon d'in.

³⁰ Ko fii ko mi fawata on kon no weli nabude, awa dongal ngal mi fawata on ngal ko hayfun-gal.»

12

Landal fii Nalaande Fowteteende nden (Mrk. 2.23-28; Luk. 6.1-5)

¹ E on saa'i d'on, tawi Iisaa no rewude e gese ngawri pande aseweere nden, d'un ko *jalaande fowteteende nden. Tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di paama, ko fii hari hibe weelaa.

² Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii d'un, be wi'i mo kanko Iisaa: «E hino taalibaabe maa ben no wadude ko dagaaki e jalaande fowteteende nden!»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunooobe e makko ben?

⁴ O naati ka nder suudu Alla, onsay be paami bireediije weebitaade fii sadaka den, de tawata hinaa kanko, hinaa be o wondunoo ben dagani-noo paamugol, kono ko *yottinoobe sadaka ben tun daganinoo paamugol de.

⁵ Kaa on jangaali ka Sariya wonde e aseweeje den hooreebe yottinoobe sadaka ben no bonna Sariya jalaande fowteteende nden ka nder *ju-ulirde mawnde, hara fawaaki be?

⁶ Kono mi andinii on, burfo juulirde mawnde nden no d'oo.

7 Allaahu on no daali: <Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.>Y Si hidfon andunoo ko don firi, on felataano yimbe be bonnaa.

8 Ko fii ko *Bii-Aaden on woni jom palaande fowteteende nden.

*Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo
(Mrk. 3.1-6; Luk. 6.6-11)*

9 Onsay o iwi don, o naatoyi ka nder juulirde mabbe.

10 Tawi maaya-jungoojo no nder ton. Nde tawnoo hibe faalaa toopude Iisaa, be landii mo, be wi'i: «E hara no dagii ka godfo jawndee e asewe?»

11 O jaabii be, o wi'i: «Ko hombo e mon, si no mari baalii gootii, ngin ara e yanude e ngayka e aseweere, hara o ronkay ngii nangude, yawna?»

12 E ko haa honto non nedfo hitti furi baalii! Awa no dagii wadugol ko moyyi jande palaande fowteteende nden.»

13 Onsay o wi'i on nedfo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, ngo selliri wa ngoya.

14 Onsay Fariisiyaabe ben yalti, fewjodi no be warira mo.

Fii Kurkaadu ndu Alla Subii ndun

15 Bay Iisaa faamii nden eɓboore mabbe, o iwi don. Buy jokki mo, o sellini be fow.

16 O yamiri be wota be feɓpin fii makko,

17 fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

18 «E hino kurkaadu an ndu mi subii ndun,
on yidaado an mo mi weltori.

Mi waday Ruuhu an on e makko,

- o fejjinanooya leyyi dfin peewal ngal.
- 19 O yeddondiroytaa e godfo, o sonkoytaa,
e hay gooto nanoytaa hito makko ka ballaje.
- 20 O heloytaa kudfol bayyungol,
o roccinoytaa sarbu wondo e suurude,
haa o folna peewal ngal.
- 21 Onsay leyyi din tanyinoroyay innde makko
nden.»^Z

Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toojaa
(Mrk. 3.22-30; Luk. 11.14-23)

22 Bawto dfun be addani mo mo jinna nangi,
tawi on ko mboboojo bundo, o sellini mo. Onsay
on mboboojo wowli, yi'i.

23 Tawi dfun no naldini jamaa on fota, be wi'i:
«Taw si ko oo woni *Almasiihu mo Daawuuda?»

24 Bay Fariisiyaabe ben nanii dfun, be wi'i: «Oo
nedfo ko e innde *Balzabuula lando jinnaaji din
tun o woni radorde jinnaaji din!»

25 Nde tawnoo Iisaa no andi ko be miijii, o wi'i
be: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi
caabay. E kala saare maa suudu, si liddondirii
kapun tigi, haray waawataa tabitude.

26 Si tawii non Ibuliisa radfike Ibuliisa, o liddike
hoore makko kanko tigi. Haray ko honno
laamateeri makko ndin tabitirta?

27 Si tawii non min ko tippude e Balzabuula
mi woni radorde jinnaaji din, haray be mon ben
non ko tippude e hombo woni di radorde? Ko
dfun wadi si kambe tigi be naawoyay on.

28 Kono si tawii ko tippude e Ruuhu Alla on
mi woni radorde jinnaaji din, haray *laamu Alla
ngun arii haa e mon.

^Z 12:21 12.21 Isa. 42.1-4

²⁹ «Maa ko honno godɗo waawirta naatude e nder suudu nedɗo dolnudo, mooba keyeeji on ɗin, ado o haɓɓude on nedɗo dolnudo taho. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon.

³⁰ Awa, kala mo aldaa e an haray ko gapo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitude haray ko saakoowo.

³¹ «Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on, kala junuubu maa hoyre yaafante yimɓe ben, kono hoyre hoynudo Ruuhu Alla on yaafetaake few.

³² Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala wowludo *Ruuhu Seniido on ko boni, o yaafantaake e oo aduna fewndiido ɗoo, e aroyoowo on kadi.»

*Misal Yettaangal e Leggal e Biɓɓe Mun
(Luk. 6.43-45)*

³³ «Si leggal no moyyi, haray biɓɓe maggal on no moyyi. Si leggal moyyaa, haray biɓɓe maggal on moyyaa. Ko fii leggal kala no anditiree biɓɓe mun ben.

³⁴ Ko onon yo iwɗi kuura! Ko honno wowlirton ko moyyi, hara ko on bonɓe? Ko fii ko ko heewi e ɓernde woo hunduko wowlata.

³⁵ Nedɗo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki mun, nedɗo bondo on kadi yaltina bonki ka bonki mun.

³⁶ Awa mi andinii on, ɲande ɲaawoore nden yimɓe ben hasborte kala konguɗi mehi ɗi ɓe wowlaynoo.

³⁷ Ko fii ko konguɗi maa ɗin ɲaawirtedaa feewuɗo maa bondo.»

Fii no Iisaa Tororaa Wadugol Maande
(Mrk. 8.11-12; Luk. 11.29-32)

³⁸ Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben yetti haala kan, wi'i: «Karamoko, meden faalaa yo a wadan men maande hawniinde, men yi'a.»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Jamaanu bonngu jinoowu no dabba maande, kono ngu jonnetaa ke maande si hinaa sifa ndee nde annabi Yuunusa.

⁴⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirnoo ka nder reedu lingii njanii ngin non balde tati^a, ko wano non Bii-Aaden on wonirta ka nder leydi balde tati.

⁴¹ Awa kadi pande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, yimbe *Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu kon ko be hedinoon ngun waaju Yuunusa, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo.

⁴² Nande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, onsay oo debbo laaminoodo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, jaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara heditoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo.

⁴³ «Nde jinnawii yalti e neddo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali,

⁴⁴ ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo don.> Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama.

⁴⁵ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedidi burdi ngii hunyude, di naata don, di

---

^a **12:40** 12.40 Yun. 1.17

hoda. Onsay sakkitorde on nedfo buray aranun dfun bonude. Ko wano non woniranta nguu jamaanu bonngu.»

Fii Beynguure Iisaa nden
(Mrk. 3.31-35; Luk. 8.19-21)

⁴⁶ E nder ko Iisaa yewtata jamaa on kon, tawi yumma makko e yumma-gootoobe makko ben no darii ka yaasi, no faalaa yiidude e makko.

⁴⁷ Onsay godfo wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa on yewtude.»

⁴⁸ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni yumma an e ko hombe woni yumma-gootoobe an ben?»

⁴⁹ Onsay o sappii taalibaabe makko ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben.

⁵⁰ Ko fii kala wafufo faale Ben an Wondo ka kammu on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

13

Misal Yettaangal e Remoowo
(Mrk. 4.1-20; Luk. 8.4-15)

¹ Nden pande Iisaa yalti ka suudu, o joodoyii ka daande weendu.

² Hakkee ko jamaa moobinoofo takko makko on duufi, o bakii e laakun, o joodfii, tawi jamaa on fow kapun no ka daande weendu.

³ O yewtiri be piiji buy mise, o wi'i: «Ko remoowo yaltunoo sankugol.

⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka dfatal, colli dfin ari modfi de.

⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa. De fudi heɓa sabu fewlugol leydi ndin.

⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi, de yoori, sabu angal ka daɗi ɗin siɗoo.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi, cawti goo gabbe teemedere, cawti goo gabbe cappande jeegoo, cawti goo gabbe cappande tati.

⁹ Mo no mari noppi yo nanu!»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben baɗii mo, wi'i: «Ko fii hondun yewtiranton be mise?»

¹¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu kammu ngun, kono kambe be yedaaka ɗun.

¹² Ko fii ko marɗo beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

¹³ Ko wadi si mido yewtirde be mise, ko bay hibe ndaara, kono be yi'ataa, hibe jentoo, kono be nanataa, be faamataa.

¹⁴ Fii ko Alla longinnoo Isaaya kon no laatora e mabbe, wonde:

⟨Pellet hidon nana,
kono on faamataa few.
Pellet hidon ndaara,
kono on yi'ataa few.

¹⁵ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude.

Be uddii noppi mabbe ɗin,
awa kadi be ombii gite ɗen,
sakko be yiira gite mabbe ɗen,
maa be nanira noppi mabbe ɗin,
maa be faamira berde mabbe ɗen,

haa be tuuba, mi sellina be.›^b

¹⁶ «Onon non, gite mon den malii ko fii hide yi'ude, noppi mon dfin malii ko fii hidfi nanude.

¹⁷ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, annabaabe e feewube buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.

¹⁸ «Kono onon, hedee firo ngal misal remoowo on.

¹⁹ Nde godfo hedii daalol *laamu Alla ngun, ronki ngol faamude, bondo on aray, itta ko aawaa kon ka bernde makko. Dun no wa'i wa nde awdi sankaa ndin saami ka d'atal.

²⁰ Nde awdi sankaa ndin saami ka kaaye, dun no wa'i wa nde godfo nani daalol ngol, o jaba ngol hepa e nder weltaare.

²¹ Kono o alaa dadi, ko fii hinaa o tabitudo. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol makko daalol ngol, o tertoto kisan.

²² Nde awdi sankaa ndin saami ka sooyoore, dun no wa'i wa nde godfo nani daalol ngol, hara ngol rimataa e makko ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e dayniro jawle.

²³ Nde awdi sankaa ndin saami ka leydi moyyiri, dun no wa'i wa nde godfo nani daalol ngol, faami, ngol rimi e makko, wofbe ben laabi teemedere, wofbe ben laabi cappande jeegoo, beya ben laabi cappande tati.»

Misal Yettaangal e Gajo Sankoowo Kenkesama

---

^b 13:15 13.15 Isa. 6.9-10

24 Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa nde aaden sanki awdi moyyiri e ngesa mun.

25 Kono wa ko yimbe ben daanii, gano makko on ari, sanki kenkesama ka ngesa makko ngawri, o yahi.

26 Bay wonii ngawri ndin fudii haa mawnii sawtii, kenkesama on kadi yaltiti.

27 «Kurkaaduube jom suudu ndun ari, wi'i mo: <Jom amen, e hinaa awdi moyyiri sankudon ka ngesa mon? E hara ko honto oo kenkesama iwri?»

28 «O jaabii be, o wi'i: <Ko gano wadi dun.»

«Onsay kurkaaduube ben wi'i mo: <Hidfon faalaa yo men yahu men boroya dun?»

29 «O jaabii be: <Oo'o, fii wota on boror ngawri ndin nde hidfon bora kenkesama on.»

30 Accee di njandida haa ka baagol. Si baagol ngol fewndike, mi wi'ay wa'oo be ben yo be boru taho kenkesama on, be habbira ba'e ba'e fii ko sunnee, be mooba ngawri ndin ka tumusuuje an.> »

Misal Yettaangal e Abbere Bene

(Mrk. 4.30-32; Luk. 13.18-19)

31 Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa abberene bene, nde godfo yetti, aawi e ngesa mun.

32 Pellet, ko nden buri fandude e ko aawetee kon fow, kono nde nde fufi, haray ko nden buri mawnude kala ko tutetee e naakoo, nde wonta leggal haa ka tawata colli din ka weeyo aray, hoda e caldi maggal on.»

*Misal Yettaangal e Lewen**(Luk. 13.20-21)*

³³ Iisaa addani be ngal misal doo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya d'un, on lewen wona sabu d'un fow yura.»

³⁴ Iisaa yewtiri d'un jamaa on mise. O yewtir-taano be si wonaa mise,

³⁵ fii no ko daaliranoo annabaajo on kon laatora, wonde:

«Mi udditay hunduko an kon fii yewtirgol mise, mi feppina piiji suud'inoodi gila ka fudfoode.»^C

Firo Misal Yettaangal e Kenkesama

³⁶ Onsay Iisaa acci don jamaa on, o naati ka suudu. Taalibaabe makko ben badii mo, be wi'i: «Sifanee men ngal misal kenkesama ka ngesa.»

³⁷ O jaabii be, o wi'i: «Sankudo awdi moyyiri on ko *Bii-Aaden on.

³⁸ Ngesa mban ko aduna on. Awdi moyyiri ndin, ko ben woni bibbe laamateeri ndin. Kenkesama on non ko ben woni bibbe bondo on.

³⁹ Gajo sankudo kenkesama on, ko on woni Ibuliisa. Baagol ngol non ko lannoode aduna on, wa'ooɓe ben ko ben woni malaa'ikaabe ben.

⁴⁰ Wano kenkesama on borirtee non fii bugegol ka yiite, ko non woniroyta nde aduna on lanni.

⁴¹ Bii-Aaden on imminoyay malaa'ikaabe mun ben ko suuta e nder laamateeri makko ndin fegginaybe ben fow e wadoobe ko boni ben,

⁴² be bugoo be ka nder beembal yiite ka wullaandu e n̄atindiro niiye woni ton.

⁴³ Kono feewuƙe ƙen jalbiroyay wa naange ka nder laamateeri Ben maƙƙe. Mo no mari noppi, yo nanu!»

Mise Ebbindiraafɛ e Laamu Alla ngun

⁴⁴ Iisaa wi'i kadi: «Laamu kammu ngun no wa'i wa keyee suudiiɗo e nder ngesa mo nedɗo goo arata yi'a suuda. E nder weltaare makko nden o yaha, o yeeya kala ko o jogii, o sooda mban ngesa.

⁴⁵ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa njulaajo wondo ɗaƙƙude lambiri.

⁴⁶ Bay o yi'ii satta-cogguure, o yahi, o yeeyiti kala ko o jeynoo, o soodi nde.

⁴⁷ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa *jalaaji bugaadi e nder maayo, moobi noone liyyi fow.

⁴⁸ Bay ɗi heewii, ɗi poodaa ka pencen, joodaa. Moyyi ɗin yettaa wattaa ka miranji, bondi ɗin bugaa.

⁴⁹ Ko non kadi woniroyta nde aduna on lanni. Malaa'ikaabe ƙen yahoyay sendindira bonƙe ƙen e moyyufe ƙen.

⁵⁰ Be bugoo bonƙe ƙen ka beembaal yiite ka wullaandu e ɗatindiro jiiye woni ton.

⁵¹ «E hara on faamii ɗun fow?»

Be jaabii: «Hiiyii!»

⁵² O wi'i ƙe kadi: «Ko ɗun wadi, kala jannoowo jamaa on fii Sariya on, si no jannaa fii laamu kammu ngun, no wa'i wa nde jom suudu no yaltina e nder marga mun keyeeji kesi e kidɗi.»

⁵³ Bay wonii Iisaa gaynii dee mise, o iwi ɗon.

Fii no be Naasirata ben Yawori Iisaa
(Mrk. 6.1-6; Luk. 4.16-30)

⁵⁴ Iisaa yahi ka o ne'aa don, don ko Naasirata, o woni e waajagol ka nder juulirde mabbe. Dun ndaldini be haa be wi'i: «Ko honto nguu faamu e dɔi kaawakeeji moyyi iwrani mo?»

⁵⁵ E hinaa bidɔo minisiyeejo on nii? Hinaa yumma makko wi'etee Mariyama? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Sim'uunu e Yuudu?

⁵⁶ E hinaa bandiraaɓe makko ben fow no wondi e men? E hara ko honto don fow iwrani mo?»

⁵⁷ Dun haɗi be gomɗingol mo.

Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka beynguure mun yawaa.»

⁵⁸ Laatii o wadɗaali don kaawakeeji moyyi buy sabu angal gomɗinal mabbe ngal.

14

Fii no Yaayaa Wariraa
(Mrk. 6.14-29; Luk. 9.7-9)

¹ Ko e on saa'i don, *Heroodu lando diiwal Jaliilu ngal nani fii Iisaa no wowlee.

² O wi'i kurkaaduube makko ben: «Ko Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on nii! O immitike e hakkunde mayɓe ben! Ko don wadɗi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi!»

³ Ko Heroodu wi'irnoo don ko bay hari o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadɗi e kaso sabu oo debbo wi'eteeɗo Heroodiyya, beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu,

⁴ ko fii hari Yaayaa wi'ii mo kanko Heroodu wonde daganaaki mo ka o yetta on debbo.

⁵ O faalaa mo warude, kono o huli jamaa on, ko fii hari hiɓe jogori Yaayaa wa annabaajo.

⁶ Kono e nder palaande anditugol jibineede makko nden kanko Heroodu, jiwo Heroodiyya on ami e hakkunde saatinaabe ɓen. Dun weli Heroodu

⁷ haa o fodi on jiwo e hoore woondoore wonde o waɗanay mo kala ko o torii mo fewndo ɗon.

⁸ Tippude e ko yumma makko kanko jiwo on lowi mo kon, on jiwo wi'i: «Jonnan ɗoo hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on nden, hara hinde tumbaa e miran.»

⁹ Onsay lando on aani. Kono sabu woondooje makko ɗen, e ɓe o saatinnoo ɓen, o yamiri yo nde jonne mo.

¹⁰ O immini ko tayoya hoore Yaayaa nden ka kaso,

¹¹ nde addaa e miran, ɗun jonnaa jiwo on, kanko kadi o naɓani nde yumma makko.

¹² Onsay taalibaabe Yaayaa ɓen ari, yetti furee makko on, surroyi. Be yahi, ɓe humpitoyi Iisaa.

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)*

¹³ Bay Iisaa nanii ɗun, o iwi ɗon e laana ndiyan, kanko tun o yahi e nokkuure wulɗinnde. Jamaa on humpitii ɗun, ɓe iwi ka ca'e, ɓe seppi, ɓe jokki mo.

¹⁴ Bay o iwii ka laana, o yi'i jamaa moolanaaɗo, o yurmaa ɓe, o jawndi jawɓe wonnooɓe ɗon ɓen.

¹⁵ Bay niɓɓii, taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Doo ko nokkuure wulfinnde nii, nallal ngal poodike. Accitee jamaa on, be yaha ka kodooli, be ɗaɓɓa ko be jaama.»

¹⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Jaraa ka be yaha. Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

¹⁷ Kono be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi ɗiɗi pet men mari ɗoo!»

¹⁸ Kanko kadi o wi'i be: «Addanee lan ɗundoo.»

¹⁹ Onsay o yamiri jamaaji ɗin yo be jooɗo ka huɗo. O yetti bireediije ɗen jowi e liyyi ɗin ɗiɗi, o banti gite ɗen, o fewtini ka kammu. O du'ii, o tayiti bireedi on, o jonni taalibaabe ben, taalibaabe ben hewtini jamaa on.

²⁰ Fow jaami haa haari. Be moobiti debeeje sappoo e ɗiɗi tew kunte ko lutti.

²¹ Tawi ben jaamuɓe ko wa be worɓe guluuje njowo, hara rewɓe e fayɓe lintaka.

*Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(Mrk. 6.45-52; Yhn. 6.16-21)*

²² Bawto ɗun kisan, Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gaɗa fewndo o yiltata jamaa on.

²³ Bay wonii o yiltii be, o yawi ka fello fii juulugol toroo ka weddii. Bay niɓɓii, tawi ko kanko tun woni ɗon.

²⁴ Tawi laana kan wodɗitorii leydi ndin wa palande teemedɗe, awa kadi morloodɗe ndiyan ɗan no piyaade e makka, ko fii hari hika tiindondiri e hendu ndun.

25 Ka subaka, Iisaa sutori e maɓɓe, himo seppa ka hoore ndiyan.

26 Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, ɓe huli, ɓe wi'i: «Ko mbeelu!» E nder kulol maɓɓe ngol ɓe sonki.

27 Iisaa wi'i ɓe kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

28 Onsay Petruusu jaabii mo, wi'i: «Si tawii ko onon, yo Koohoojo, yamiree lan yo mi rewu ka hoore ndiyan, mi yaha ka wondon ton.»

29 Iisaa wi'i mo: «Aru!»

Onsay Petruusu tippii ka laana, o seppi ka hoore ndiyan, o yahi fottoygol e Iisaa.

30 Kono bay o yi'ii ko hendu ndun tiidɗi kon, o huli. Tun o fudɗii mutude, o sonki, o wi'i: «Dandee lan, yo Koohoojo!»

31 Iisaa fonti jungo mun ngon, nangi mo, o wi'i: «Ko an yo fanda-gomɗinaljo, ko hondun sikkitantodaa?»

32 Onsay ɓe yawi ka laana, hendu ndun deyyiti.

33 Wonnooɓe ka laana ben sujjani mo, wi'i: «Ka haqiiqa, ko a *Bidɗo Alla!»

34 Bay ɓe gaynii lumbude weendu ndun, ɓe hewti Jaani-Saarata.

35 Yimbe nden nokkuure anditi Iisaa, ɓe nuli e baɗjeeji ɗon ɗin fow. Be addani mo jawɓe ben fow,

36 ɓe jeeji mo yo o newnan ɓe tun ɓe meema kombol dolokke makko on, onsay meemunooɓe mo ben fow ndikki.

15

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun d'in (Mrk. 7.1-23)

¹ Onsay *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on iwri Yerusalaam, ari tawi Iisaa, be landii mo, be wi'i:

² «Ko fii hondfun taalibaabe maa ben jaggitanta naamuuji mawbe ben? Ko fii be soodfotaako nde hibe jaama.»

³ O jaabii be, o wi'i: «Onon non ko hondfun jaggitanton yamirooje Alla den sabu naamuuji mon d'in?

⁴ Ko fii Allaahu on no daali: <Teddin yumma maa e ben maa>^d awa kadi: <on mo hud'i ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.>^d

⁵ Kono onon, hidon wi'a wonde kala wi'ud'o ben mun maa yumma mun: <mi yed'ii Alla ko mi nafiraynoo on kon>,

⁶ haray fawaaki ontigi wallugol ben mun maa yumma mun. Si ko nii, haray on mehindinii daaluyee Alla on sabu naamu mon on.

⁷ Ko onon yo faasiqiibe, Isaaya no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, o wi'i:

⁸ <Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde, kono berde mabbe den no wodfondiri e an fota.

⁹ Ko e nder meere be woni lan rewude, janndeeji di be woni jannude d'in ko di yimbe ben sinci.> »^e

¹⁰ Onsay Iisaa noddi jamaa on e makko, o wi'i be: «Hedee, faamon.

---

^d 15:4 15.4 Egg. 20.12 e Yap. 5.16   ^d 15:4 15.4 Egg. 21.17 e Lew. 20.9   ^e 15:9 15.9 Isa. 29.13

11 Hinaa ko naatiri ka hunduko tuuninta nedfdo, kono ko ko yaltirta ka hunduko kon tuuninta nedfdo.»

12 Onsay taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Hidon andi Fariisiyaabe ben mettinii sabu nanugol ngol kongol?»

13 O jaabii be, o wi'i: «Kala ko tutaa, ko tawi hinaa Ben an Kammuyankeejo on tuti, borete.

14 Tertee be, ko bumbe woni dowude bumbe. Si bundo non dowii bundo, be didoo non be yanay e nder ngayka.»

15 Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Sifanee men fii ngal misal.»

16 Iisaa wi'i mo: «E onon kadi haa jooni ko on be alaa faamu?

17 E on andaa kala ko naati ka hunduko ko ka nder reedu yahata, bawto dun hawkoyee ka weddii?

18 Kono ko yaltiri ka hunduko kon ko ka bernde iwri, e ko dun-le tuuninta nedfdo.

19 Ko fii, ko e nder bernde nedfdo miijooji bondi yaltata, kapun e waru-hoore e jinaa e cagayaagal e nguyka e seeditagol fenaande e hoyre.

20 Ko dun woni ko tuuninta nedfdo. Kono naamugol hara soodaaki, dun tuunintaa nedfdo.»

*Fii no Debbo Kanaaniyankeejo on Gomdiniri
(Mrk. 7.24-30)*

21 Bay Iisaa iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi dee ca'e Tiiri e Siduuna.

22 Tun, debbo Kanaaniyankeejo hofudo don ari tawi mo, no ewnoo, wi'a: «Koohoojo, bii Daawuuda, yurminee lan! Jinna no tampini jiwo an on no hawnori!»

²³ Laatii kanko Iisaa o jaabaaki mo hay kongol. Taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Yiltee oo debbo, ko fii himo sonkude baawo men.»

²⁴ O jaabii, o wi'i: «Ko fii ko baali suudu Isra'iila majjudi dɪn tun mi addiraa.»

²⁵ Kono kanko debbo on o ari, o jiccii yeeso makko e hoore himo wi'a: «Koohoojo, faabee lan!»

²⁶ O jaabii debbo on, o wi'i: «Moyyaa ka bireedi paykoy koy yettee, buganee bareeji dɪn.»

²⁷ Debbo on jaabii: «Hiiyii, Koohoojo, kono hay bareeji dɪn naamay ko iwata ka taabal jom majji, saama kon.»

²⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Debbo, gomɔinal maa ngal no tiidi. Yo wonirane no faaliradaa non.» E on saa'i tigi jiwo makko on ndikki.

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo
(Mrk. 8.1-10)*

²⁹ Bay feyyii e dɪn, Iisaa iwi e nden nokkuure, o takkii sera *Weendu Jaliilu ndun. O yawoyi dɪn e fello, o joodii.

³⁰ Jamaa moolanaado kadi badii mo, wondude e bofoobe e bumbe e layoobe e pahidube-mbobidi e jawbe goo buy. Be wallini ben e ley koyde makko, o sellini be.

³¹ Bay jamaa on yi'ii pahidube-mbobidi ben wowlii, layoobe ben kadi hettii cellal, bofoobe ben yahii, bumbe ben yi'ii, be ɲaldi, be mawnini Alla Isra'ilayankeebe ben.

³² Onsay Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i: «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hibe wondi e an, be alaa ko be naama. Mi

faalaaka be yiltude hibe weelaa, sakko be lo'a ka laawol.»

³³ Kono taalibaabe ben wi'i mo: «Ko honto men hebata bireedi ko yonata oo jamaa doo fow e ndee nokkuure wulfinnde?»

³⁴ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko bireediije jeedidi e likkoy tosokoy seeda.»

³⁵ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi.

³⁶ Bay o yettii bireediije den jeedidi e liyyi din, o jarnii Alla, o tayiti, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben, taalibaabe ben kadi hewtini jamaa on.

³⁷ Fow jaami haa haari, moobitaa debeeje jeedidi tew ko lutti.

³⁸ Tawi ben jaamuɓe ko be worɓe guluuje nayo, hara rewɓe e fayɓe lintaka.

³⁹ Bawto dun o yilti jamaa on, o bakii e laana, o yahi e ndii leydi Magaduuna.

16

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande

(Mrk. 8.11-13; Luk. 12.54-56)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e *Sadduusiyaabe ben badii mo kanko Iisaa fii ndarndagol mo, be torii mo yo o hollu be maande iwrunde ka kammu.

² Iisaa jaabii be, wi'i: «Kiikiide on wi'ay: <Yaasi on hentoto, fii ko kammu ngun wojji kon.>

³ Bimbi kadi wi'on: <Hande wundinay, ko fii kammu ngun no wojji sawli.> Hidon waawi

faamude fii ko feeji ka kammu kon, kono on waawataa faamude fii maandeeji saa'iiji dɪn?

⁴ Jamaanu bonngu jinoowu no dɛbbɛ maande, kono ngu jonnetaaƙe maande goo, si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.» Onsay o acci be dɔn, o yahi.

Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben

(Mrk. 8.14-21)

⁵ Ko be lumbitata, taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi.

⁶ Iisaa wi'i be: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

⁷ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri dɔn, ko fii en yettaali bireedi.»

⁸ Bay Iisaa andii dɔn, o wi'i be: «Ko fii hondɔn wi'andon dɔn, onon bee fanda-gomɔfinalbe? Ko fii on yettaali bireedi?»

⁹ Jaka on faamaali haa jooni, on anditaali fii bireediije jowi senditananoode worbe guluuje njowo dɛn, e ko debeeje jelu artirnodɔn ko lutti?

¹⁰ E bireediije dɛn jeedidɪ senditananoode worbe guluuje nayo dɛn, e yeru debeeje ko artirnodɔn ko lutti?

¹¹ Ko honno woniri on faamaali wonde hinaa fii bireedi mi wowlani on? Kono reenee e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

¹² Onsay be faami ko o inni yo be reeno, ko e jannde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, hinaa e lewen wadeteedo e bireedi.

Fii Qirritannde Petruusu nden

(Mrk. 8.27-30; Luk. 9.18-21)

¹³ Nde Iisaa naatunoo Seezariiya-Filiipu, o landii taalibaabe makko ben ngal landal dɔo, o

wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni *Bii-Aaden on?»

¹⁴ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko onon woni Yemiiya maa goddo goo e annabaabe ben.»

¹⁵ O wi'i be: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

¹⁶ Sim'uunu Petruusu jaabii mo wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on, on *Biddo Alla Wuurudo on!»

¹⁷ Iisaa yettiti haala kan, wi'i mo: «A malii, yo Sim'uunu mo Yuunusa, ko fii hinaa bandu e yiiyan fejjinan-maa dun, kono ko Ben an, on Wondo ka kammu.

¹⁸ Min non mi wi'ii an Petruusu, ko a fetere.f Ko e hoore ndee fetere mi darnata *moftal an ngal, hay doole jahannama foolataa ngal.

¹⁹ Awa kadi mi jonnoyte saabiije laamateeri kammu ngun: ko tonjuda ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, ko jabudaa ka leydi woo haray jabaama ka kammu.»

²⁰ Onsai o yamiri taalibaabe ben, o tentini, wota be wowlan hay gooto wonde ko kanko woni Almasiihu on.

Fii Tampereji Iisaa din e Artugol makko ngol (Mrk. 8.31-9.1; Luk. 9.22-27)

²¹ Gila nden jande, Iisaa fudfii hollude taalibaabe mun ben wonde ko bee o yaha Yerusalaam, o tampinoyee fota immorde e mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben

---

f **16:18** 16.18 Ndee innde «Petruusu» no firi «fetere».

e jannoobe fii Sariya on ben, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.

²² Onsay Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol wi'a: «Yo Allaahu on reenu on, yo Koohoojo, hara d'un hewtaali on!»

²³ Kono Iisaa yeyyitii, wi'i Petruusu: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, bay an ko a fegginoowo lan! Ko fii miijooji maa d'in hinaa d'i Alla, kono ko d'i yimbe ben!»

²⁴ Onsay Iisaa wi'i taalibaaɓe mun ben: «Kala faalaado jukkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal, g o jokkammi.

²⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, d'an hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, o hettay d'an.

²⁶ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? Maa ko hondun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin?

²⁷ Ko fii Bii-Aaden on ardoyay e mangural Ben mun ngal, wondude e malaa'ikaabe mun ben, o jonnita mo kala njoddi kuude mun.

²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe d'oo ben, be maayataa ado be yi'ude Bii-Aaden on no arda e laamu mun ngun.»

17

*Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin
(Mrk. 9.2-10; Luk. 9.28-36)*

---

g 16:24 16.24 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

¹ Balde jeegoo bawto dfun, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo.

² Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe, yeeso makko ngon jalbiri wa naange, concii makko din kadi rawniri wa ndaygu.

³ Muusaa e Iiliya feenani be, tawi hibe yewtida e makko kanko Iisaa.

⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Koohojo, no moyyi ka wonen doo. Si hidon faalaa toode mi darnay doo togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.»

⁵ Wa fewndo ko o wowlata dfun, duulere jalbunde tippii buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Bid'fo an yidaado, mo mi welta on. Heditee mo!»

⁶ Bay wonii kambe taalibaabe ben be nanii dfun, be hebi kulol tiidungol, be suuyi, be suuji.

⁷ Kono Iisaa badii, meemi be, o wi'i: «Immee! Wota on hulu!»

⁸ Onsay be banti gite den, be tawi be yi'itaali hay gooto, si hinaa Iisaa tun.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be, wi'i: «Wota on wowlan hay gooto fii ko yi'udon kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliya haani arude taho?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliya aray, wattitoo fow.

12 Kono mi andinii on Iliiya ariino, kono be anditaali mo, be wadiri mo no be faaliraa non. Ko wano non kadi be tampinirta Bii-Aaden on.»

13 Onsay taalibaabe ben faami wonde ko fii Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on o yewti be.

Fii no Paykun Jinnaakun Selliniraa

(Mrk. 9.14-29; Luk. 9.37-43)

14 Bay wonii be hewtii takko jamaa on, onsay gorko goo ari jiccii yeeso Iisaa, o wi'i:

15 «Koohoojo, yurminee bidfo an on. Ko o iirotoodo, himo tampi fota. Soono woo o yanay ka yiite e ka ndiyan.

16 Mi addii mo ka taalibaabe mon ben, kono be waawaali mo nawndude.»

17 Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupantoo on? Addanee lan mo doo.»

18 Iisaa tojani jinnawii ngin, ngii yalti e paykun kun, kun ndikki e on saa'i tigi.

19 Onsay taalibaabe ben gundii Iisaa, wi'i mo: «Ko fii hondun menen men waawaali radfaade ngii jinnawii?»

20 Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko sabu ko gomdinal mon ngal fandi kon. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, si on wi'iino ngoo fello: <Iwu doo!>, ngo iwayno. Harayno hay huunde alaa ko ronkaynodon.

21 Kono sifa ngii jinnawii, ko toraare Alla e hoorugol tun yaltinta ngii.»

*Fii Mayde Iisaa nden e Ummutal Makko ngal
(Mrk. 9.30-32; Luk. 9.43-45)*

²² Nande goo tawi Iisaa e taalibaaɓe mun ben no mottondiri Jaliilu, o wi'i be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben,

²³ be wara mo, ka jalaande tammere o im-mintinoyee.» Dun aanini be fota.

Fii Yobugol Sagalle Juulirde Mawnde nden

²⁴ Fewndo ko be naatata Kafernahuum, yantooɓe sagalle fii *juulirde mawnde nden ari, be tawi Petruusu, be landii mo, be wi'i: «E hara karamoko mon yobataa sagalle fii juulirde mawnde nden?»

²⁵ Kono o jaabii be, o wi'i: «Oo'o, be yobay!»

Bay wonii Petruusu naatii ka suudu, Iisaa attii mo landaade, o wi'i: «Sim'uunu, ko hondun sikkudaa? Ko hombo lambe leydi yantata sagalle? Ko fiɓɓe maɓɓe ben kaa ko heddiibe ben?»

²⁶ O jaabii mo, o wi'i: «Ko heddiibe ben.»

Iisaa wi'i mo: «Awa yobugol ɗun fawaaki fiɓɓe ben kan.

²⁷ Kono fii wota en mettin berde ben yantooɓe sagalle, yahu ka weendu, bugodfaa ndolinwal maa ngal ka ndiyan, nangaa lingii adiingii modude ngin, udditaa hunduko maggii on, a taway ton tammaaru kaalisi ndu mbuudɗi nay. Yettaa ndu, jonnaa ben yantooɓe fii sagalle men ɗen enen ɗiɗo.»

18

*Fii Burɗo Teddude on ka Laamu Kammu
(Mrk. 9.33-37; Luk. 9.46-48)*

¹ E on saa'i d'on taalibaaɓe ben ɓadii mo kanko Iisaa, be wi'i mo: «Ko hombo ɓuri teddude ka laamu kammu ngun?»

² Onsay Iisaa noddi paykun, o jodɗini kun hakkunde maɓɓe,

³ o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si on waylaali jikku mon on, wa'on wa paykoy, on naatataa few ka laamu kammu.

⁴ Ko d'un wadi, kala jippindo hoore mun, wa'i wa kun paykun d'oo, o wonay ɓurɗo teddude on ka laamu kammu.

⁵ Awa kadi kala jabuɗo paykun wa kun d'oo, e innde an, haray ko min tigi o jabi.

⁶ Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomɗinkoy lan, haray ko ɓuri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka ndanka baharu.

⁷ «Bone wonanii oo aduna sabu d'ii piiji fegginaaydi. Ko fii bee pegge wada, kono bone wonanii on nedɗo wondo sabu haa d'un wadi!

⁸ Si tawii jungo maa ngon maa koyngal maa ngal wonay sabu ko feggin-maa, haray tayu de, bugodaa ka wodɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo maa taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde d'idi maa juude d'idi bugedaa ka yiite poomayankeewe.

⁹ Si tawii-le ko yiitere maa nden wonata sabu ko feggin-maa, haray awu nde, bugodaa ka wodɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite d'idi, bugedaa ka yiite jahannama.»

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii
(Luk. 15.1-7)

¹⁰ «Wota on hayfin hay gootun e koy paykoy. Ko fii mi andinii on, malaa'ikaabe makkoy on ka kammu no darii tabiti yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

¹¹ Ko fii ko addi *Bii-Aaden on, ko fii dandugol majjube ben.

¹² «Ko hondun sikkudon? Si goddo no mari baali teemedere, si gootii e din majjii, e hara o accataa diya cappande jeenay e jeenay ka hoore fello, o dabbitoya ngiya majjungii?

¹³ Si o aru ngii e yiitude, ka haqiiqa mi andinii on, o welta ray ngii buri diya cappande jeenay e jeenay di majjaali.

¹⁴ Ko wano non, hinaa e sago Ben mon Wondo ka kammu on si gooto e bee faybe no majja.»

Fii Yaafondirgol e Yaafaneede

¹⁵ «Si musiddo maa fawprike e maa, yahu yiidaa e makko, hara ko an tun kanko tun. Si o jabanii ma, haray a hettii musiddo maa on.

¹⁶ Kono si o jabanaali ma, haray dabbu gooto maa dido, wattidaa e maa, fi kala ko yewtaa yo jaawiroye kongudi seedebe dido maa tato.

¹⁷ Si o jabanaali bendon kadi, haray yeeto *moftal ngal. Si o jabanaali non moftal ngal kadi, haray yo o jogore wa mo gomdinaa maa wa yantiroowo sagalle janfa.

¹⁸ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, ko tonudon ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, e ko jabudon ka leydi woo haray jabaama ka kammu.

19 Ka haqiiqa mi andinii on kadi, si dīdo e hakkunde mon nanondirii ka hoore leydi fii toragol kala ko woni, Ben an Wondō ka kammu on okkay be dūn.

20 Ko fii ka dīdo maa tato mottondiri e innde an woo, haray mido hakkunde mabbe.»

21 Onsay Petruusu badii, wi'i mo: «Koohoojo, ko haa laabi jelu mi haani yaafaade musidō an, si himo fawpaade e an? Ko haa laabi jeedidi?»

22 Iisaa jaabii mo: «Mi wi'aali ma dey ko haa laabi jeedidi, kono ko haa cappande jeedidi laabi jeedidi.

23 Ko dūn wadi, laamu kammu ngun no wa'i wa lando faalanoodo yo jiyaabe mun hunito dūn.

24 No on lando fudfornoo, be addani mo goddo joganiido mo ujune kaalisi.

25 Nde tawnoo alaa ko o yobira, jom makko yamiri yo o yeeyite, kanko e beyngu makko e bibbe makko ben e kala ko o joginoo, pamaande nden yobee.

26 «Onsay jiyaado on suuyi ka leydi, jiccii yeeso makko, wi'i: <Koohoojo, muppanee lan, mi yobay on fow!»

27 Jom makko yurmaa mo, o yaafanii mo pamaande nden, o acciti mo, o yahi.

28 «Ko on jiyaado yaltata don, o yiidi e dimmoojo makko goo, joganiido mo *dinaruujj teemedere. O nangi mo, o deddi, e hoore himo wi'a: <Yoban ko joganidfaa mi kon!»

29 On dimmoojo makko yani e ley koyde makko, jeeji mo, wi'i: <Muppano lan, mi yobetel!»

³⁰ Kono o jabaali. O nabi mo, o sokoyi haa o yoba mo ko o joganii mo kon.

³¹ Bay dimmoobe makko ben yi'ii kon ko wadi, be aani fota, be yahi, be fillitanii jom mabbe ko wadi kon fow.

³² «Onsay jom mabbe noddi on jiyaado, o wi'i mo: <Ko an, yo jiyaado bonfo, mi yaafanike ma jamaande maa nden fow, bay a jeejii lan.

³³ An kadi a waawataano yurmeede dimmoojo maa on, wano mi yurmira-maa non?»

³⁴ Jom makko tikki, o wattidi mo e lettoobe ben haa nde o yobi ko o jawlii kon fow woo.

³⁵ Ko nii Ben an Kammuyankeejo on wadirta on, si mo kala e mon yaafanaaki musidfo mun on ka bernde mun.»

19

Fii Sertigal Yettindirbe (Mrk. 10.1-12)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii din yewtereeji, o iwi Jaliilu don, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gafa Yurdayniwol.

² Jamaa moolanaado jokki mo. O sellini be don.

³ Onsay *Fariisiyaabe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godfo accitugol beyngu mun fii ko woni woo?»

⁴ O jaabii be, o wi'i: «On jangaali wonde ka fudfoode, Tagudo on tagii be, o wadi be gorko e debbo,

⁵ o daali: «Ko d'un wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe dido be wona gooto.»^h

⁶ Dun haray hinaa be dido hande kadi, kono ko gooto. Awa wota goddo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

⁷ Kono Fariisiyaabe ben landii mo, wi'i: «Ko hondun non Muusaa yamirani accitoowo beyngu mun woo yo wadan mo kaydi sertigal, si o accita mo?»

⁸ Kanko Iisaa o jaabii be, o wi'i: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa newnani on accitugol rewbe mon ben, kono ka fuddoode hari hinaa non.

⁹ Kono mi andinii on, kala accitudo beyngu mun yetti goddo goo, si wonaa hara on jeenu, haray ontigi jeenii.»

¹⁰ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «Si tawii ko nii woniri hakkunde gorko e debbo, haray nafa alaa himo tigga.»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa fow jabata ngol kongol, kono ko yedfaabe d'un ben tun.

¹² Ko fii no woodi mayraabe hara ko hebidaabe e mun, no woodi wobbe kadi hara ko be bujaabe, no woodi wobbe kadi hara ko ruudfiibe fii laamu kammu ngun. On waawudo jabude yo jafu!»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mrk. 10.13-16; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy, fii yo o *fawu juude makko den e makkoy, o du'anoo koy, kono taalibaabe ben tonjani ben.

---

^h 19:5 19.5 Fudf. 2.24

¹⁴ Iisaa wi'i: «Tertee paykoy koy, wota on haḍu koy arugol e an, ko fii laamu kammu ngun ko sifa makkoy wonani.»

¹⁵ Onsay o fawi juude makko ḍen e makkoy, o du'anii koy, o iwi ḍon.

*Fii Suka Galo on
(Mrk. 10.17-31; Luk. 18.18-30)*

¹⁶ Godḍo goo kadi badii Iisaa, wi'i mo: «Karamoko, hara ko hondun e ko moyyi mi haani waḍude fii yo mi heḍoy *ngurndan poomayankejan ḍan?»

¹⁷ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun landortaa mi fii ko moyyi kon? Ko gooto pet moyyi. Si hidfa faalaa naatude aljanna, ḍofto yamirooje ḍen.»

¹⁸ O jaabii: «Honde?»

Iisaa jaabii mo: «Wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a seedito fenaande, wota a wujju,

¹⁹ teddinaa kadi yumma maa e ben maai, yidiraa jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»j

²⁰ On suka wi'i mo: «Midfo waḍude ḍun fow. E hara ko hondun ḥakkanimmi kadi?»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Si hidfa faalaa wonude timmuḍo, yahu yeeyitaa ko mardaa kon, okkaa miskinḍe ben, ḍun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on suka nanii ḍin konguḍi, o yahi himo aani, ko fii hari himo alḍi fota.

Fii Accuḍe ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, no sattani jom jawle ka o naata ka laamu kammu.

²⁴ Mi andinii on kadi, no furi weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle naata ka *laamu Alla.»

²⁵ Bay taalibaabe ben nanii d'un, be njalɗi fota, be wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁶ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedɗanke, kono fow no waawanoo Alla.»

²⁷ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on. Ko honno non woniranoyta men?»

²⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde *Bii-Aaden on joodfii ka jullere mun laamu darjinnde, tuma nde kala huunde no heyɗintinee, onon jukkunoobe lan ben kadi, on joodoyto e julle laamu sappoo e ɗiɗi, laamoyodon *bolondaaji Isra'iila ɗin sappoo e ɗiɗi.

²⁹ Awa kadi kala accuɗo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e biɓbe mun ben e gese mun ɗen sabu innde an nden, o heboyay ko furi d'un laabi teemedere ka aduna ɗoo, o ronoyay kadi ngurndan poomayankejan ɗan.

³⁰ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawooɓe ben wontiroya yeeso.»

20

Misal Yettaangal e Jom Ngesa e Golloobe mun

¹ «Ko fii laamu kammu ngun no wa'i wa jom galle, yaltudo bimbi law fii yettugol golloobe ko golla ka ngesa mun *wiiju.

² Be fotti e njoddi, jallal kala *dinaruuru. Onsay o immini be ka ngesa makko wiiju.

³ O yaltoyi ka walluhaa, o yi'i wobbe ka fottirde, tawi ben alaa wafude hay huunde.

⁴ O wi'i ben: «Onon kadi yahee ka ngesa an wiiju, mi yobiray on no haaniri.» Ben yahi.

⁵ O yaltoyi kadi ka ado fanaa e ka baawo fanaa, o wafiri wano non.

⁶ O yaltoyi kadi ka alansaraa, o tawi wobbe ka fottirde kadi, o wi'i ben: «Ko fii hondun jallandon doo, hay huunde on alaa wafude?»

⁷ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko fii men hebaali golle.» O wi'i ben kadi: «Awa, yahee ka ngesa an wiiju.»

⁸ «Bay nibbii, jom ngesa wiiju mban wi'i mbat-ulaajo mun on: «Noddu golloobe ben, yobaa be njoddi mabbe ndin. Fudforaa yettaabe sakkitorun ben, sakkitoraa adaabe yetteede ben.»

⁹ Yettaabe ka alansaraa ben ari, mo kala e mabbe hendii dinaruuru.

¹⁰ Attaabe yetteede ben kadi ari, e hoore no sikka hebay ko buri dun. Kono kambe kadi mo bee e mabbe hendii dinaruuru.

¹¹ Bay be hendike, be nurnurti jom galle on,

¹² be wi'i: «Bee sakkitiibe arude ko saa'i gooto pet golli! A fonnii be e amen, menen bee tudiiibe yangi e nguleendi jallal ngal peetu?»

¹³ O jaabii godfo e mabbe, o wi'i: «Njaatigi an, mi janfaaki ma, hinaa en fottuno dinaruuru?»

14 Yettu ko maa kon, yahaa. Ko e yidi an wafi si mido jonnude sakkitiido arude on wa ko maa kon.

15 E hara mi newnanaaka wadirgol ko mi jeyi kon no mi faaliraa woo? Kaa ko fii mido moyyi ndaarirtaa mi gite bonde?>

16 «Ko wano nii kadi baawoobe ben wontiroyta yeeso, yeesoobe ben kadi wontiroya baawo.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mrk. 10.32-34; Luk. 18.31-34)

17 Fewndo ko be yahata Yerusalaam, Iisaa pottini taalibaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be:

18 «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden on wattete e juude hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede.

19 Be watta mo e juude be wonaa Yahu-udiyanke ben, ben jala mo, be focca mo, be fempa. Bawto d'un o immintinoyee ka palaande tammere.»

Fii ko Yumma Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mrk. 10.35-45)

20 Onsay yumma faybe Zabadii ben e bibbe mun ben badii Iisaa, be jiccii fii toragol mo.

21 Kanko Iisaa o wi'i mo: «Ko hondun faaladaa?»

Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Yamiree yo bee bibbe an doo dido joodoyo ka laamateeri mon, goddo on wonira ka jaamo mon, oya on ka nano mon.»

22 Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa ko wondfon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun?»

Be jaabii: «Men waaway.»

23 O wi'i be: «Ko goonga on yariray jardukun an kun. Kono fii joodoyagol ka naamo an maa ka nano an, hinaa min yedata d'un, kono ko Ben an yedata d'un be o ebbani fii d'un ben.»

24 Bay beya taalibaabe sappo nanii d'un, be seytinani ben neene-gootoobe dido.

25 Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hidfon andi hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe mabbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore mabbe.

26 Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde tedduo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon.

27 Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccudo mon.

28 Ko wano non, *Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun dan fii cottudi duudube.»

*Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe dido Yeerikoo
(Mrk. 10.46-52; Luk. 18.35-43)*

29 Bay wonii be yaltii Yeerikoo, jamaa duududo jokki mo kanko Iisaa.

30 Tawi bumbe dido no joodii ka sera laawol. Be nani wonde Iisaa no feyyude, be ewnii, be wi'i: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

31 Jamaa on feli be fii yo be fanku. Kono be furti ewnaade, wi'a: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³² Onsay Iisaa dartii, o noddi be, o wi'i: «Ko hondun faaladon yo mi wadan on?»

³³ Be wi'i mo: «Ko yo men wuntu, yo Koohoojo!»

³⁴ Iisaa yurmaa be, o meemi gite mabbe den. Be wunti kisan, be jokki mo.

21

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-44; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii be badike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii, d'fun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko d'ido,

² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon d'oo, on taway d'on kisan mbabba no humii, hara himba wondi e mbabun mabba. Hunton di, addanon mi.

³ Si godfo aru on e landaade godd'fun, on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e majji.» Onsay o accay di ara.»

⁴ Dun wadiri fii ko daaliranoo annabaajo on kon no laatora:

⁵ «Wi'u jamaa *Siyuuna on:

«E hino lando maa on ka arata e maa,

himo wad'dii mbabba,

himo yawi e hoore mbabun keccun,

e hoore bikkun mbabba,

himo heewi newaare.» »^k

⁶ Taalibaabe ben yahi, wadi ko Iisaa yamiri be kon.

⁷ Be addoyi mbabba mban e mbabun mabba on. Be ndadfdani mo concii mabbe dfin e hoore majji, o joodii don.

⁸ Tawi yimbe duuduube e nder jamaa on no ndadfdanaynoo mo concii mun dfin ka laawol, wobbe ben taya caldi ledde den, ndadfdana mo ka laawol.

⁹ Tawi jamaa hikkornoodo yeeso e iwtirnoodo baawo Iisaa on no ewnaade, wi'a:

«Hosannaa*, yo bii Daawuuda!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on,

darja burdo toowude wonanii ma.»^m

¹⁰ Bay wonii o naatii Yerusalem, saare nden fow memminii, wi'i: «Ko hombo woni oo?»

¹¹ Jamaa on jaabii, wi'i: «Ko annabi Iisaa oo jeyaado Naasirata, dfin ko e nder Jaliilu.»

Fii no Iisaa Rad'ori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹² Bay wonii Iisaa naatii ka dingiral *juulirde mawnde, o rad'ii yeeyaynoobe ton ben fow e soodaynoobe ben. O wayliti taabe wafaynoobe sensa-sensita ben, e julle yeeyaynoobe gabooji ben,

¹³ hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an ndun innoyte suudu torordu Alla>,ⁿ kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»

¹⁴ Tawi bumbe e layoobe no badaade mo ka juulirde, o sellina be.

^m 21:9 21.9 Zab. 118.25-26   ⁿ 21:13 21.13 Isa. 56.7

15 Kono bay hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben yi'ii kaawakeeji moyyi dɪ o wadɪ dɪn, e ko fayɓe ben ewnotoo kon ka juulirde mawnde wi'a «Hosannaa*, yo ɓii Daawuuda», ɓe seytini,

16 ɓe wi'i mo: «A nanii ko ɓe woni wi'ude kon?»

Iisaa jaabii ɓe: «Hiyyii, e hara haa hande on jangaali dɪi konguɗi wonde: <Ko kundule fayɓe ben e muynoobe ben heɓirtaa mantoore?» »^ɗ

17 O acci ɓe dɔn, o yalti saare nden, o yahi *Betanii, o waali ton.

Fii no Yibbehi kin Hudɪraa
(Mrk. 11.12-14, 20-26)

18 Ko Iisaa yiltitotoo ka saare bimbi, o weelaa.

19 O yi'i yibbehi ka laawol, o ɓadii ki. Kono ko kaaki tun o tawi e makki. Onsay o wi'i ki: «A rimitataa hande kadi.» E on saa'i dɔn kisan yibbehi kin yoori.

20 Bay taalibaabe ben yi'ii dɔn, ɓe ɲalɗi, ɓe wi'i: «Ko honno kii yibbehi yooriri kisan?»

21 Onsay Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si tawii hidon gomɗini, hara on sikkitaaki, wonaa ko wadɗaa e kii yibbehi kon tun wadoton. Kono kadi, si on wi'ii ngoo fello yo ngo ɓoro doo, ngo yaha ka baharu, dɔn wadɗay.

22 Kala ko landordɔn gomɗinal e nder toragol Alla, on heɓay.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal
(Mrk. 11.27-33; Luk. 20.1-8)

23 Bawto dɔn Iisaa naati ka juulirde mawnde. E nder ko o jannata kon, hooreeɓe yottinoobe

^ɗ 21:16 21.16 Zab. 8.3

sadaka ben e mawbe jamaa on ari, wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaa wadfude dfun, e ko e ley kongol hombo wondaa?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadfirde dfun.

²⁵ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e ned'danke?»

Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondfun hadfunoo gomdinen mo?»

²⁶ Si en jaabike mo-le ko e ned'danke dfun iwri, haray hulen jamaa on.» (Ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo.)

²⁷ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa!»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadfirde dfun.»

Misal Yettaangal e Bibbe Dido

²⁸ Iisaa wi'i be kadi: «Ko hondfun miijidon e dfundoo? Hari god'do no mari bibbe dido. O wi'i arano on e ben: <Bid'do an, yahu golloyaa hande ka ngesa an *wiiju.>

²⁹ On jaabii mo wi'i: <Mi woniraa!> Bawto dfun o ninsiti, o yahi ka ngesa.

³⁰ Ben ma'bbe badii d'immo on kadi, o yamiriri on kadi wano non. Ondon jaabii wi'i: <Mid'o woniri dfun, yo baaben!> Kono o yahaali.

³¹ Ko hombo e ben dido wafi faale baaba mun on?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko arano on.»

Iisaa kadi wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben attike on ka *laamu Alla.

³² Ko fii Yaayaa ariino e laawol feewungol, ronkudon mo gomdinde. Kono yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben gomdini mo. Onon non, ben yi'unoobe d'un, on tuubaano bawto d'un, gomdindon mo.»

*Misal Yettaangal e Halfnaabe Ngesa Wiiju
(Mrk. 12.1-12; Luk. 20.9-19)*

³³ «Hedee kadi misal goo: No woodunoo jom galleejo, tutunoodo *wiiju. O howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooke wiiju ben, o yahi safaari.

³⁴ Bay saa'i sonitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadi makko haa e remooke wiiju ben fii yo be jonnu be bibbe wiiju.

³⁵ «Kono ben remooke wiiju hendii d'in kurkaadi, piyi goddo on, wari oya, be ferii goddo goo kaaye.

³⁶ O immiini kurkaadi makko goo kadi burbe beya aranun duudude, remooke wiiju ben wadiri bendon kadi wano non.

³⁷ Ka sakkitorun o immiini biddo makko on haa e mabbe, himo wi'a: <Be teddinay biddo an on.>

³⁸ Kono bay remooke wiiju ben yi'ii biddo on, be wi'indiri: <Ko oo woni ronoowo on! Aree waren mo, d'un en hendoto ndondi makko ndin.>

³⁹ Onsay be nangi mo, be nabi ka baawo tutateeri wiiju, be wari.»

⁴⁰ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, nde jom tuta-teeri wiiju ndin ari, ko hondfun o wadata ben remooɓe wiiju?»

⁴¹ Ben hooreeɓe jaabii mo, ɓe wi'i: «O re'iray ben bonɓe no yurmiri, onsay o halfina tutateeri ndin remooɓe goo, hara ko jonnitooɓe mo ɓiɓɓe wiiju ben ka dabbunde.»

⁴² Onsay Iisaa wi'i ɓe: «E hara on jangaali haa hande ko bindi dɪn wi'i kon? Ko fii hidɪ wi'i wonde:

«Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden wontii hittunde ka soɓɓundu.

Dun ko e Joomiraado on iwri,
ɗun no hawnii e gite men!» ɲ

⁴³ «Ko dɪn wadi si mi wi'ay on, laamu Alla ngun yettitante on, ngu yedee jamaa wadayɗo ko Alla yidi kon.

⁴⁴ Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto, kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»P

⁴⁵ Bay hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben nanii dɛn mise, ɓe andi ko fii maɓɓe Iisaa woni wowlude.

⁴⁶ ɓe woni e dabbugol feere no ɓe nangira mo, kono hari hiɓe huli jamaa on, ko fii hari jamaa on no jogori mo wa annabaajo.

22

Misal Yettaangal e Saatinaabe e Peera
(Luk. 14.15-24)

¹ Iisaa yewtiri ɓe kadi misal, o wi'i ɓe:

² «Laamu Alla ngun no wa'i wa lando, wadufo caatal fii peera bidfo mun.

³ O nuli kurkaadi makko din yo noddoy saati-naabe ben ka caatal. Kono tawi ben faalaaka arude.

⁴ O nuli kadi kurkaadi goo, o wi'i: <Yahee wi'on saatinaabe ben: Mi ebbindike fii caate den. Ga'oy an koy e daabeeji an fayudi din hirsama. Fow gasii. Aree ka caatal!>

⁵ Kono be foygiti fii ngal caatal, be yahi, oya on ka ngesa mun, godfo on ka ngeygu mun.

⁶ Beya heddiibe nangi kurkaadi din, tampini, wari.

⁷ Lando on tikki. O immini suufaabe makko ben, o muloyi ben ittube ko'e, o sunni saare mabbe nden.

⁸ Onsay o wi'i kurkaadi makko din: <Caatal ngal fewndike, kono saatinanoobe ben handaa e mun.

⁹ Jooni, yahee ka date-cele, saatinon kala mo yi'udon ton ka caatal!>

¹⁰ Onsay kurkaadi makko din yahi ka date, be mottindiri kala be be tawnoo ton, bonbe e moyyube, haa suudu ka caatal ngal wadata don heewi yimbe.

¹¹ Bay lando on arii yi'ugol arube tawegol ben, o haynii don godfo mo bornaaki concii peera.

¹² Lando on wi'i mo: <Njaatigi an, ko honno waawirdaa arude doo, a bornaaki concii peera?> On neddo fanki.

¹³ Onsay lando on wi'i kurkaadi din: <Habbee mo juude e koyde, bugodon mo ka niwre ka buri wodfude, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton!>

14 Ko fii noddaabe ben no d'uudi, kono ko seedaabe subaa.»

*Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle
(Mrk. 12.13-17; Luk. 20.20-26)*

15 Onsay *Fariisiyaabe ben yahi, fewjodi fii no be nangira Iisaa konguɗi makko d'in.

16 Be immiini e makko taalibaabe maɓbe ben, e yimbe *Heroodu ben, ben wi'i mo: «Karamoko, meden andi ko on nundube, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga, awa kadi on d'enyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben.

17 Yeetee men jooni ko miijid'on: E hara no haani ka men yoba lando mawɗo Roomu on sagalle, kaa haanaa?»

18 Kono nde tawnoo Iisaa no andi miijooji maɓbe bondi d'in, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi, faasiqiibe?»

19 Hollee lan wuundu yobeteendu sagalle.» Onsay be yeebani mo *dinaruuru.

20 O landii be, o wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

21 Be jaabii: «Ko lando mawɗo Roomu on.»

Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawɗo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

22 Be njalɗi fii kon ko be nani, be acci mo don, be yahi.

*Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mrk. 12.18-27; Luk. 20.27-40)*

23 Nden jande tigi *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa,

24 ƒe wi'i mo: «Karamoko'en, Muusaa no wi'i wonde si godɔo maayii, o accaali ƒiɔƒe, haray miɔɔpɔraawo makko on no haani yettude on keynguujɔ mo o acci, fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

25 Tawi no woodunoo hakkunde amen ƒiɔƒe njeedidɔ. Arano on jombi, maayi. Nde tawnoo o accaali jurriya, miɔɔn makko roni debbo on.

26 Dimmo on kadi woniri wano non, tammo on kadi wano non, haa ƒe njeedidoo non ƒe timmi.

27 Bawto maɔƒe ƒe fow, debbo on kadi maayi.

28 Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ƒen on debbo wontanoyta ka ummutal?»

29 Iisaa jaabii ƒe, wi'i: «Hidɔn e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi dɔn, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal.

30 Ko fii ka ummutal, worbe ƒen resataa, rewbe ƒen kadi resetaake, kono ƒe wa'ay wa malaa'ikaabe ƒen ka kammuuli.

31 E on jangaali ko Alla daalani on kon fii ummutal maybe ƒen, wonde:

32 «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaga e Alla Yaaquuba»?Ƴ Awa Alla wonaa Alla maybe ƒen, kono ko o Alla wurbe ƒen.»

33 Jamaa heɔɔnɔɔo on ɔaldɔ fii janndeeji dɔ Iisaa jannaynoo dɔn.

Fii Yamirooje Burde Mawnude ɔen

(Mrk. 12.28-34; Luk. 10.25-28)

34 Bay Fariisiyaabe ƒen humpitike wonde o fankinii Sadduusiyaabe ƒen, ƒe mottondiri.

³⁵ Goddo e mabbe, waawuɗo fii Sariya on, landii mo dundoo fii ndarndagol mo, o wi'i:

³⁶ «Karamoko'en, ko yamiroore honde buri mawnude ka Sariya?»

³⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow.^r

³⁸ Ko dun woni yamiroore aranere nden e mawnde nden.

³⁹ E hino dimmere nden ko wa mayre: Yo a yidir pokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.^{s22.39}

⁴⁰ Ko e dee yamirooje doo didi Sariya on fow e annabaabe ben tippi.»

*Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda
(Mrk. 12.25-37; Luk. 20.41-44)*

⁴¹ Nde tawnoo Fariisiyaabe ben no moobondiri, Iisaa landii be dundoo,

⁴² o wi'i: «Ko hondun miijidon fii *Almasiihu on, ko o jurriya hombo?»

Be jaabii mo: «Ko Daawuuda.»

⁴³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ko honno Daawuuda noddiri mo Joomi? Bay ko Ruuhu Allaahu on ardii mo fewndo o wi'i:

⁴⁴ <Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wafa aybe maa ben ka ley teppe
maa.>^t

⁴⁵ «Si Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on <Joomi>, haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

---

^r 22:37 22.37 Yaj. 6.5   ^{s22.39} 22:39 Lew. 19.18   ^t 22:44
22.44 Zab. 110.1

⁴⁶ Laatii hay gooto waawaali mo jaabaade hay kongol. Gila nden jande hay gooto suusaali landaade mo.

23

Fii no Iisaa Feliri Hoorebe Diina ben
(Mrk. 12.38-39; Luk. 11.39-52, 20.45-46)

¹ Onsay Iisaa yewti jamaa on e taalibaabe mun ben,

² o wi'i: «Ko jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben newnanaa jannugol fii Sariya Muusaa on.

³ Awa doftée, wadon kala ko be wi'i on, hara on wadiraali wa kuude maɓbe den. Ko fii be wowlay, hara be wadataa.

⁴ Hibe habba dolle teddude, mettude nabude, be fawa de e hoore balbe yimbe ben, hara kambe tigi be faalaaka de memminirde hay hoore hondu fii wallugol be.

⁵ Kuude maɓbe de be wadata den fow ko fii yo yimbe ben yi'an be. Awa kadi hibe yaɓɓa *paaloy bindi maɓbe koyu, be juutina binsanji conci maɓbe.^W

⁶ Hibe yidi ndaɗɗule arane den ka nafagol e saffeeji arani din ka juulirde,

⁷ e hiwreede ka fottirde. Hibe yidi kadi yo yimbe ben noddir be karamoko'en.

⁸ Kono onon, wota on wadu haa noddedon karamoko, ko fii ko gooto woni Karamoko mon, onon on fow ko on musibbe.

⁹ Awa kadi, wota on noddu hay gooto baaba ka hoore leydi dfoo, ko fii ko gooto woni Ben mon, dūn-le ko on Wondō ka kammu.

¹⁰ Wota on wadū haa noddedon yeessoojo, ko fii ko gooto woni Yeessoojo mon on, on-le ko *Almasiihu on.

¹¹ Yo burdō teddude on e hakkunde mon wonu kurkaadu mon.

¹² Ko fii mawnintiniido woo jippinoyte, jippindo hoore mun woo kadi mawninoyte.

¹³ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dūn ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon falande yimbe ben laamu kammu ngun, hara on naatataa, on accataa faalaabe naatude ben naata.

¹⁴ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dūn ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jatta galleeji keynguube, hidon juutina julde fii yiingo. Sabu dūn on heboyay jaawooje burde sattude.

¹⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dūn ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jinda ka baharu e ka leydi fii silmingol gooto. Nde on silmi, wadon mo bidfo jahan-nama nde laabi didi buri ko mon kon!

¹⁶ «Bone wonanii on, yo bumbe dowoobe, wi'a: <Si godfo woondirii *juulirde mawnde nden, haray hinaa huunde. Kono si godfo woondirii kanje juulirde mawnde nden, haray dūn farlike mo.>

¹⁷ Ko onon yo njoofoobe e bumbe! Ko hondun buri mawnude hakkunde kanje den e juulirde mawnde labbinnde kanje den nden?

18 Maafun hidfon wi'a: Si godfo woondirii *layyorde nden, haray d'un hinaa huunde, kono si godfo woondirii ko sakkaa kon ka hoore layyorde, haray d'un farlike mo.

19 Ko onon yo bumbe, ko hondun furi mawnude hakkunde ko sakkaa kon e layyorde labbinaynde ko sakkaa kon?

20 Awa, kala on woondirfo layyorde nden, haray o woondirii nde, kayre e kala ko woni e mayre.

21 Awa kadi kala woondirfo juulirde mawnde nden, haray o woondirii nde, kayre e Hofufo e mayre on.

22 Kala woondirfo kammu ngun kadi, haray o woondirii jullere laamu Alla nden e Joodiifo e mayre on.

23 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fi Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidfon ittana naana e suukooran e pamaku farilla, hara hidfon welsindanii ko furi hittude kon ka Sariya, d'un ko peewal ngal e yurmeende nden e sella-findeyaagal ngal. Hara-le ko d'un haanunodfon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

24 Ko onon yo bumbe d'owoobe, sukkitoobe buubii ka yarata, hara-le on modfay ngeloba!

25 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fi Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay ko baawo miranji din tun labbinton, hara hidi heewi miile e angal waawugol hoore mun.

26 Ko onon yo Fariisiyaabe bumbe, adee labbinon taho nder miranji din, fi no baawo on kadi laabira.

27 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon wa'i wa genaale rawninaade fotude e kene, hara nder majje on no heewi tew yi'e maybe e kala noone tuundi.

28 Onon kadi ko nii! Ka kene hidon wa'ani yimbe ben wa feewube, kono hara ka nder hidon heewi faasiqankaaku e angal peewal.

29 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, para kadi maandeeji genaale feewube ben,

30 hara kadi hidon wi'a: <Si tawno meden woodanoo e tawnde baabiraafe amen ben, men wontidataano e mabbe fii hibbugol yiiyan annabaabe ben.>

31 Ko nii wondon seeditorde e hoore mon tigi, wonde ko on bibbe ben warunoofe annabaabe ben.

32 Awa juurinee sariyaare baabiraafe mon ben!

33 «Ko onon, yo bolle, iwdi kuura! Ko honno non dadirton donkinireede jahannama?

34 Ko d'un wadi si mido nabande on annabaabe e faamube e jannoobe, waroyon wobbe, fempon wobbe, foccon beya ka juulirde mon, cukkodon be gila e saare hebi e saare,

35 fii yo yiiyan kala feewudo hibbaadan yantu e hoore mon, d'un non ko gila e yiiyan Haabiila dan, on feewudo, haa addani e yiiyan Zakariyaa, oo bidfo oo wi'eteedo Berekiiya, on mo warunodon hakkunde layyorde nden e juulirde mawnde nden,

³⁶ ko fii ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow yantoyay e hoore nguu jamaanu.

³⁷ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppi e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali d'un!

³⁸ Awa nokkuure mon nden eggaama, nde caabii!

³⁹ Ko fii mi andinii on, on yitataa lan haa jande wi'oyton: <Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!> »Y

24

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on (Mrk. 13.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Bay wonii Iisaa fokkitii yaltude ka *juulirde mawnde, taalibaabe makko ben badii mo fii hollugol mo darnoodi juulirde nden.

² Kono o jaabii be, o wi'i: «On yi'ii d'un fow? Ka haqiiqa mi andinii on, hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni. Taalibaabe ben ari tawi mo e gundoo, be wi'i mo: «Yeetee men, ko honde tuma d'un wadoyta, e ko hondun wonoyta maande aroygol mon ngol e lannoode aduna on?»

⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee fii wota gooto faljin on,

⁵ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duudube.

⁶ On nanoyay kadi fii hareeji no wowlee, e haalaaji fii gereeji. Awa wota on hulu, ko fii bee dɔn waɗa. Kono hinaa dɔn wonata lannoode nden.

⁷ Hareeji kadi waɗoyay hakkunde leyyi dɔn. Laamateeriji dɔn kadi immondirana, nokkeeli goo heegeji waɗa, kaɗun e dimbande leydi.

⁸ Kono ko dɔn fow wonata fudɗoode satten-deeji nanditaydi e muuseendi ɗata dɔn.

⁹ «Awa be wattoyay on e juude tampinoobe ben, be wara on. Leyyi dɔn fow kadi apa on sabu innde an nden.

¹⁰ Buy seloyay gomɗinal ngal, be janfondira, be aɗindira.

¹¹ Awa waɗitiibe annaba dɗuudube yaltitoyay, be faljina yimbe buy.

¹² Sabu beydagol angal peewal ngal, giggol dɗuudube dɗuytoyto,

¹³ kono kala ɗaɗɗiido haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ Oo Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun feɗɗinte e aduna on fow, fii no leyyi dɔn fow nanira seeditoore nden. Ko onsay aduna on lannata.

¹⁵ «Awa, nde yi'udɔn huunde harmunde caabinaynde nde annabi Danu'iila wowlunoo fii mun nden daakanike nokkuure hormorde nden wooy, (haray yo jangoowo on faamu),

¹⁶ onsay yo hoɗube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle.

¹⁷ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano ko woni kon ka nder suudu.

18 On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on.

19 E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben.

20 Awa toree fii wota ndun dogudu mon ardu ndungu maa e *jalaande fowteteende e mun nden.

21 Ko fii onsay satteende mawnde waday, nde sifa mun wadaali gila aduna dawi haa hande, e nde buri mun waditataa han kadi.

22 Si tawno den jalaade rabbindinanooka, hay gooto dadataano. Kono sabu subaabe ben, den jalaade rabbindinte.

23 «Awa si goddo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no doo!> maa <himo daa!>, wota on hoolo mo.

24 Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feenoyay, be wadfoya maandeeji njani e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo.

25 Awa mi *hiitanike on fii don.

26 «Awa si be wi'ii on: <E hino himo ka wulaa>, wota on yahu, maa: <Himo ka nder cuufi>, wota on hoolo!

27 Awa ko wano mayande mayirta non iwra ka funnaange, jalba haa ka hirnaange, ko wano non ardu *Bii-Aaden on woniroyta.

28 Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.

29 «Kisan bawto satteende den jalaade, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, koode den ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.>Z

³⁰ «Ko onsay maande Bii-Aaden on feepata ka kammu, bolondaaji dɪn fow ka hoore leydi fesa, be yi'oya non Bii-Aaden on no ara e duule iwrude ka kammu, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.

³¹ Onsay o nuliroya malaa'ikaabe makko ben hito moolanaango *liital, be mooba subaabe makko ben, gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka kammuuli dɪn fuddi haa ka dɪ haadi.

³² «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki dɪn heccidiri, dɪ wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.

³³ Ko wano non kadi, no yiirufon dɪi piiji fow no wafa woo, haray andee wonde Bii-Aaden on badike ka dambugal.

³⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, dɪn fow wafay ado nguu jamaanu feyyude.

³⁵ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudɪ an dɪn feyyataa.»

*Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on
(Mrk. 13.32-37; Luk. 17.26-36)*

³⁶ «Kono hay gooto andaa fii nden palaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidɔo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden palaande e on saa'i.

³⁷ Ko wafunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wafoyay kadi ka palaade ado artugol Bii-Aaden on.

³⁸ Ko fii, e dee palaade ado waamere nden wafude, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa pande Nuuhu naatunoo ka laana.

³⁹ Be sogitaaki hay huunde haa nde waamere nden arnoo, nde yooli be be fow. Ko wano non woniroyta ardu Bii-Aaden on.

⁴⁰ «Onsay yimbe dīdo wondube e ngesa woota, goddo e maɓbe yettete, oya on lutta.

⁴¹ Wano non kadi, rewbe dīdo wonbe unidude, goddo e maɓbe yettete, oya on lutta.

⁴² Awa wattanee yiila, ko fii on andaa ko e jalaande honde Joomiraado mon on aroyta.

⁴³ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujo on araynoo wujjugol e nder jemma on, o wattanayno yiila, hara o accaali galle makko den fusee.

⁴⁴ Ko dūn wadi, onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

*Fii Golloowo Holniido e Golloowo Bondo
(Luk. 12.41-48)*

⁴⁵ «Hara ko jiyaado hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun din e saa'i haanudo?

⁴⁶ Maloore wonanii on jiyaado, mo jom mun ari tawi no jokkiri non.

⁴⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow.

⁴⁸ Kono si tawii on jiyaado ko bondo, wi'oowo: <Jom an neebii araali>,

⁴⁹ onsay, o nangana tilfugol dīmooobe makko ben, hara kanko himo jaama yarida e mandiloobe ben,

⁵⁰ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo, e saa'i mo o sogitaaki,

⁵¹ o letta mo lette sattude, o wada mo ka faasiqiibe ben wadatee ton, ka wullaandu e ɲatindiro jiiye woni ton.

25

Misal Yettaangal e Jiwbe Sappo

¹ «Awa laamu kammu ngun no wa'i wa nde jiwbe sappo yetti lampuuji mun, yahi fii fottoygol e jom jomba.

² Tawi njowo e maɓɓe ko njoofoobe, beya njowo ko faamube.

³ Ko njoofoobe ben yettata lampuuji mun ɗin, be ronki naborde nebban ko be huɓɓinira ɗi,

⁴ kono faamube ben kapun ardi e lampuuji e tindohoy nebban.

⁵ Nde tawnoo jom jomba neebii, fow soyyii ɗaanii.

⁶ «Bay wonii tumbere jemma, ewnaa: <E hino jom jomba! Yaltee fii jaɓɓagol mo!>

⁷ Onsay ben jiwbe immii, be ebbindanii lampuuji maɓɓe ɗin.

⁸ Njoofoobe ben wi'i faamube ben: <Okkoree men nebban, ko fii lampuuji amen ɗin no e fii ɗaanagol!>

⁹ Faamube ben jaabii be, wi'i: <Oo'o, ɗan yonataa! Yahee soodoyon ka yeeyoobe ben.>

¹⁰ «Fewndo ko be yahi soodoygol, jom jomba hewti. Hebulinoobe ben naatidi e makko ka peera, baafe ɗen ombaa.

¹¹ Bay nettii, beya jiwbe kadi ari, be wi'i: <Koohoojo, Koohoojo, udditanee men!>

¹² Kono o jaabii be, o wi'i: <Ka haqiiqa, mi andaa on!> »

13 Onsay Iisaa wi'i: «Awa wattanee yiila, ko fii on andaa palaande e saa'i nde mi arata.»

Misal Yettaangal e Kurkaaduube Tato
(Luk. 19.11-27)

14 «Laamu Alla ngun no wa'i kadi wa neddo fokkitudo safaari. O noddi kurkaaduube mun, o halfini be jawle makko den.

15 O jonni goddo on *talanji jowi, o jonni oya talanji didi, o jonni tammo on talanru wooturu, mo bee e taaqa mun, onsay o yahi e safaari makko.

16 Don kisan hendiido talanji jowi din yahi gollitiroyi di, o heboyi talanji jowi e hoore majji.

17 Wano non kadi hendiido talanji didi on, o hebi e hoore majji talanji didi.

18 Kono hendinoofo talanru wooturu on, o yahi, o jasi ngayka, o iri mbuudi jom makko din.

19 «Bay neeboyii, jom ben kurkaaduube arti. O landitii be ko honno be golliri.

20 Hendinoofo talanji jowi on badii, o addidi di e talanji jowi goo kadi, o wi'i: «Koohoojo, on acciranno talanji jowi, awa e hino talanji jowi kadi ko mi hebi e hoore majji kon.»

21 Jom makko wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduwo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!»

22 «Hendinoofo talanji didi on kapun kadi badii, wi'i: «Koohoojo, on acciranno talanji didi, e hino talanji didi ko mi hebi e hoore majji kon.»

23 Jom makko wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduwo moyyo holniido. Ko fii a nundii

e hoore ko fandi, mi wafete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!»

²⁴ «Hendinoodo talanru wooturu on kapun kadi badii, wi'i: <Koohoojo, bay mido andunoo ko a neddo sattudo fii, sonitoowo ko a aawaa e wa'ooowo ko a sankaa,

²⁵ mi huli, mi yahi, mi iroyi talanru maa ndun ka nder leydi. E hino ndu, jabu ko jeydaa kon.»

²⁶ «Jom makko jaabii mo wi'i: <Ko an yo jiyaado bondo puydo! E hida andunoo mi sonitay ko mi aawaa, maa mi wa'ay ko mi sankaa?

²⁷ Awa, hida haanunoo accude mbuudi an din e juude gollitiroobe di ben^a, dun, nde mi artunoo woo, mi hettayno di mi jeynoo din e hoore tono!»

²⁸ «Onsay jom makko wi'i: <Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido talanji sappo din!

²⁹ Ko fii ko mardo on beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

³⁰ Awa, jiyaado fussiaqiijo on, bugee mo ka niwre ka buri wodfude, ka wullaandu e natindiro piiiye woni ton!» »

Fii Naawoore Sakkitorde nden

³¹ «Tuma *Bii-Aaden on ardoyi e mangural mun ngal, wondude e malaa'ikaabe ben fow, o joodfoyto ka jullere makko laamu darjinnde.

³² Onsay leyyi din fow mottindirte yeeso makko. O sendindira yimbe ben, wano ngay-naako sendindirirta baali e be'i.

^a **25:27** 25.27 Accugol mbuudi e «juude gollitiroowo di on», no firi wallingol di ka «banki».

³³ O wadira baali dɪn ka sengo makko jaamo, be'i dɪn ka sengo makko nano.

³⁴ «Onsay Lando on wi'ay wonirbe ka sengo mun jaamo ben: <Aree, yo be Ben an barkini! Hendodon ndondi laamateeri ebbananoondi on ndin gila ka fudfoode aduna on.>

³⁵ Ko fii mi weelano, okkordon mi ko mi jaama, mi dondano, okkordon mi ko mi yara, mi wonno kodo, wernudon mi,

³⁶ mi holi, holtindon mi, mi jawi, dankidon mi, mi sokaa, ndaarudon mi.>

³⁷ «Onsay feewube ben jaaboyto mo, wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, men okkor-maa ko jaamaa, maa ka dondadaa, men okkor-maa ko yaraa?>

³⁸ E ko honde tuma men yi'u-maa ko a kodo, men wernu-maa, e ka holudaa, men holtin-maa?

³⁹ E ko honde tuma men yi'u-maa hida nawni, maa hida sokii, men yahi e maa?>

⁴⁰ Onsay Lando on jaaboto be, wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadani dɪn burdo fandude e musibbe an ben, tawi ko min wadandon dɪn.>

⁴¹ «Bawto dɪn o wi'a wontirbe ka nano makko ben: <Pottitee lan, yo hudaabe, yahee ka yiite poomayankeewe ebbanaange Ibuliisa e malaa'ikaabe mun.>

⁴² Ko fii mi weelano, on okkoraano lan ko mi jaama, mi dondaa, on okkoraali lan mi yara,

⁴³ mi woni kodo, on wernaali lan, mi holi, on holtinaali lan, mi nawni, mi sokaa, on ndaaraali lan!>

⁴⁴ «Onsay kambe kadi be jaaboyto, be wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida wee-

laa, maa hidfa d'ondaa, maa ko a kofdo, maa hidfa holi, maa hidfa nawni, maa e kaso, men wallaali ma?>

⁴⁵ «Onsay o jaaboyto be, o wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadanaali d'un goddo e bee burbe fandude, tawi ko min woni on wadanaali d'un!>

⁴⁶ Ben non nawrete ka lette poomayankeeje. Kono feewube ben nawrete ka *ngurndan poomayankejan.»

26

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa

(Mrk. 14.1-2; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii d'in yewterejeji fow, o wi'i taalibaabe makko ben:

² «Hidon andi si balde didi feyyi, *Juldeere Yawtaneede nden wafay, awa *Bii-Aaden on wattete e joge fii yo o fempe e *leggal altindi-raangal.»

³ Tawi onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on no moobondiri ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko oo wi'eteedo Qayaafa.

⁴ Be haldi nangirgol Iisaa yoyre, be wara.

⁵ Kono fow e mun be wi'i: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wafu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mrk. 14.3-9; Yhn. 12.1-8)

⁶ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii, ka suudu Sim'uunu, oo nawnunoodo damajan,

⁷ debbo ari tawi mo kanko Iisaa. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri satta-cogguuri. Wa fewndo ko Iisaa joodfii fii nafagol, kanko debbo on o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁸ Bay wonii taalibaabe ben yi'ii dfun, be seytini, be wi'i: «Ko hondun woni nafa ndee bonnere?»

⁹ En waawayno yeeyude ndii angiri ko satti, jonna coggu mayri on miskinbe ben.»

¹⁰ Bay Iisaa andii dfun, o wi'i be: «Ko hondun sattinanton oo debbo? Ko fii ko kuugal moyyal o wadanimmi.

¹¹ Miskinbe ben kan, hidon wondi e maɓbe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

¹² Ko o hibbiri ndii angiri ka bandu an, ko fii no mi hebulanora surreede.

¹³ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo fenninaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(Mrk. 14.10-11; Luk. 22.3-6)

¹⁴ Onsay godfo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dido, dfun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi ka hooreebe yottinoobe sadaka ben,

¹⁵ o wi'i: «Ko hondun waawoton mi okkude, mi watta Iisaa e juude mon?» Be limani mo tammaaji cappande tati kaalisi.^b

¹⁶ Gila ontuma himo faɓbude feere no o wattira Iisaa e juude maɓbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

---

^b 26:15 26.15 Zak. 11.12

17 Ka jallal aranal *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, taalibaabe ben ari, wi'i Iisaa: «Ko honto faaladon yo men moyyanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

18 O jaabii be, o wi'i: «Yahee ka saare haa ka kaariijo, wi'on mo: <Karamoko'en wi'ii woo: Saa'i mabbe on badike, ko ka mon be juulidata e taalibaabe mabbe ben Juldeere Yawtaneede nden.> »

19 Taalibaabe ben wadoyi ko Iisaa yamiri be kon, be moyyini nafakka juldeere nden.

20 Bay nibbii, kanko Iisaa o badii fii nafagol, wondude e sappoo e didoobe ben.

21 E nder ko be naamata kon, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, godfo e mon janfoto lan.»

22 Be aani fota. Onsay mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara Koohoojo, ko min?»

23 O jaabii be, o wi'i: «Ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto janfotoo lan.

24 Awa Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on. Ko burnoo moyyande on nedfo ko si o jibinanooka!»

25 Onsay Yudaasi, dun ko janfotoodo mo on, yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, e hara ko min?»

Iisaa jaabii: «Ko wano wi'irdaa non!»

26 E nder ko be naamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni taalibaabe ben, e hoore himo wi'a: «Jabee naamon, dfundoo ko bandu an ndun nii.»

27 O yetti kadi jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, e hoore himo wi'a: «On fow yaree.

28 Ko fii d'un ko yiiyan an d'an nii, yiiyan *ahadi hibboyteedan d'an fii yaafuyee junuubaaji duudube.

29 Mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram biɓbe *wiiju haa pande mi yaridoyta e mon njaram wiiju kesan ka laamateeri Baaba an.»

30 Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

*Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddannde Petruusu nden
(Mrk. 14.27-31; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)*

31 Onsay Iisaa wi'i be: «E nder oo jemma, on fow on selay lan, ko fii no windii: <Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.>^C

32 Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

33 Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Hay si fow selay on, min non mi selataa on few.»

34 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude, haray a yeddii fii an laabi tati.»

35 Petruusu jaabii mo kadi, wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Taalibaabe ben fow kadi wi'iri non.

*Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee d'on Jatsay-
maani
(Mrk. 14.32-42; Luk. 22.39-46)*

---

^C 26:31 26.31 Zak. 13.7

36 Bawto dɔn Iisaa yaadi e maɓɓe e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani, o wi'i taalibaabe ben: «Joodee dɔo haa mi wodɗitoo fii toragol.»

37 O naɓori Petruusu e fiɓɓe Zabadii ben dɔɗo. Onsay o fudɗii hebude annde e sokola,

38 o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee dɔo, hiiren.»

39 Onsay o yahi yeeso seeda, o sujji, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si no gasa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wafu, kono yo faale maa on wafu.»

40 O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Jaka on waawaali hiiridude e an hay saa'i gooto?

41 Hiiree toroɗon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi wafugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

42 O wodɗitii be kadi dimmun, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si tawii gasataa ka kun jardukun tampere pottitoo lan, hara mi yaraali kun, yo faale maa on wafu.»

43 O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite maɓɓe den teddi.

44 O acci be dɔn, o yahi, o wodɗitii be kadi, o torii kadi tammun, o fillitii dɔn konguɗi.

45 Onsay o arti e taalibaabe ben, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Awa jooni saa'i on badike, Bii-Aaden on no watteede e juude junuubanke'en.

46 Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e dīdoobe ben, hewtidii e jamaa dūudūdo jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on.

⁴⁸ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino ben ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo.»

⁴⁹ Tun o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «On jaaraama karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Gido an, wadu ko ardaa wadugol kon.» Onsay ben yimbe badii, fawi Iisaa juude, be nangi mo.

⁵¹ Tun, goddo e wondunoobe e Iisaa ben fontijungo, sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁵² Onsay Iisaa wi'i mo: «Wattu kaafa maa kan ka ka wonnoo don, ko fii yettube kaafa ben fow, ko kaafa mulirtee.

⁵³ Kaa a sikku mi waawataa toraade Ben an ballal, o addanammi kisan furi koneeli sappoo e dīdī malaa'ika?

⁵⁴ Kono si dūn wadii, haray ko honno ko bindi dīn wi'i kon laatorta? 'Bay ko dī wi'i kon ko nii haani wonirde!»

⁵⁵ Onsay Iisaa wi'i jamaa on: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan, wa si ko ngujo arandon? E hin-le pande woo mido joodii ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan.

⁵⁶ Kono d'un fow ko wafiri ko fii ko annabaabe ben windunoo kon yo laato.» Onsay taalibaabe ben fow acci mo d'on, dogi.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben (Mrk. 14.53-65; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Onsay nangube Iisaa ben nabi mo ka yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko Qayaafa, ka jannoobe fii Sariya on e mawbe ben mottondiri don.

⁵⁸ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wodfitii haa ka tata yottinoowo mawdo sadaka on. O naati, o joododi e aynoobe ben fii andugol ko honno d'un wattinirta.

⁵⁹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjooobe ben fow no dabba seedejeji fenaandeeji goo e hoore Iisaa fii no be warira mo,

⁶⁰ kono be hebaali, fii kala seeditotoobe pe-naale duudufe arii.

Kono bawto d'un yimbe dido ari,

⁶¹ be wi'i: «Oo wi'ii no waawi lancude juulirde Alla mawnde nden, darnitoo nde e nder balde tati.»

⁶² Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii, wi'i mo: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?»

⁶³ Kono Iisaa fanki. Yottinoowo mawdo sadaka on wi'i mo: «Mi woondinirii ma Alla Wuurudo on, yeeto men si ko an woni *Almasihu on, d'un ko *Bidfo Alla on.»

⁶⁴ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko wano wi'irdaa non. E hoore d'fun mi andinii on, gila jooni on yi'ay Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwrude ka kammu.»

⁶⁵ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on seeki conci mun d'fin, wi'i: «O hoyonii Alla! Ko seedeeji hond'i kadi faalafen? On nanii hoyre makko nden!

⁶⁶ Ko hond'fun sikkudon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Himo foddi e mayde!»

⁶⁷ Onsay be tutti mo ka yeeso, be uttii mo, wobbe ben bantii mo

⁶⁸ e hoore hibe wi'a: «Ko an yo Almasiihu, hotto ko hombo luubi-maa!»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Onsay tawi Petruusu no joodii ka nder tata. Debbo kurkaaduujo ari badii mo, wi'i: «An kadi hifa wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Jaliilu.»

⁷⁰ Kono o yeddi yeeso fow, o wi'i: «Mi andaa ko wonda wowlude!»

⁷¹ Wa ko o fokkitiri ka dambugal njanal, debbo kurkaaduujo goo kadi yi'i mo, wi'i wonnoobe don ben: «Oo no wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁷² O yeddi kadi e nder woondoore, o wi'i: «Mi andaa oo neddo!»

⁷³ Bay nettii seeda, wonnoobe don ben badii, wi'i Petruusu: «Ka haqiiqa ko a goddo e mabbe, ko fii haala maa kan no holli iwdi maa ndin.»

⁷⁴ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo neddo!» Tun, ndontoori ndin yoggi.

⁷⁵ Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol, wonde: «Ado ndonto yoggude, a yedday fii an laabi tati.» Onsay o yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

27

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben fow e mawɓe jamaa on fewjodi fii no ɓe warira Iisaa.

² Bay wonii ɓe haɓɓii mo, ɓe nabi mo, ɓe watti e juude Pilaatu, ɗun ko hooreejo diiwal ngal.

Fii no Yudaasi Wartori

(Sah. 1.18-19)

³ Bay Yudaasi janfiido mo on tawii Iisaa happanaama wareede, o ninsi, o natti tammaaji cappande tati kaalisi ɗin ka hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e ka mawɓe ben,

⁴ e hoore himo wi'a: «Mi wafii junuubu, fawugol mo bonnaa mayde.»

Be jaabii mo, ɓe wi'i: «Haaju amen e ɗun? Dun ko haaju maa!»

⁵ Onsay Yudaasi bugii tammaaji kaalisi ɗin ka nder *juulirde mawnde, o iwi ɗon, o yahi, o wengitoyii.

⁶ Hooreeɓe yottinoobe sadaka ben moobiti tammaaji kaalisi ɗin, ɓe wi'i: «Dagaaki ka ɗi watee ka marirde laabunde, ko fii ko ɗi coggu yiiyan.»

⁷ Bay wonii be fottanii, be yetti dñn mbuudfi, be soodi ngesa mahoowo paya fii ko wona berde hobbe.

⁸ Ko dñn wadfi si mban ngesa no wi'ee haa hande Ngesa Yiiyan.

⁹ Ko nii ko annabi Yeremiiya wi'unoo kon laatori, wonde: «Be yettii tammaaji cappande tati kaalisi dñn, dñn ko mbuudfi dñi *Isra'iilayankeebe ben fottunoo yobugol fii makko dñn,

¹⁰ be soodii dñi ngesa mahoowo paya, wano Joomiraado on yamirirnoo lan non.»^d

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mrk. 15.2-15; Luk. 23.2-5, 13-25; Yhn. 18.29-40)

¹¹ Bay wonii Iisaa bannaama yeeso hooreejo diiwal ngal, kanko hooreejo on o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

¹² Kono o jaabaaki huunde e ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben toonata mo kon.

¹³ Onsay Pilaatu landii mo, wi'i: «A nanaali koo ko be woni seeditaade e hoore maa fow?»

¹⁴ Kono Iisaa jaabaaki mo hay huunde e dñn. Dun ñaldini hooreejo diiwal ngal fota.

¹⁵ Tawi juldeere kala, hooreejo diiwal ngal no woowi accitande be kasoojo gooto, mo jamaa on torinoo fii mun woo.

¹⁶ Hari hibe marnoo kasoojo andanoodo fii mun, wi'eteedo Barabaasi.

¹⁷ Nde tawnoo hibe moobondiri, Pilaatu landii be, o wi'i: «Ko hombo e bee faaladon yo mi

^d 27:10 27.10 Yer. 18.2-3 e Zak. 11.12-13.

accitan on? Ko Barabaasi kaa ko Iisaa, wi'eteedo *Almasiihu on?»

¹⁸ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu be wadiri Iisaa e joge.

¹⁹ Wa fewndo ko o joodii himo jaawude ka jaawirdu, beyngu makko nuli e makko, wi'i: «Wota a ukko e fii oo feewufo, ko fii hande mi tampii fota e koydol fii makko.»

²⁰ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben yuuni jamaa on tortagol Barabaasi, be wara Iisaa.

²¹ Onsay hooreejo diiwal ngal yetti haala kan, wi'i be: «Ko hombo e hakkunde bee difo faaladon yo mi accitan on?»

Be jaabii: «Ko Barabaasi!»

²² Pilaatu wi'i be kadi: «Ko hondun non mi wadata Iisaa, oo wi'eteedo Almasiihu?»

Fow jaabii: «Ko yo o fempe!»

²³ Kanko hooreejo diiwal ngal, o wi'i: «Hara ko bone hombo oo wadi?»

Be burti ewnaade, wi'a: «Yo o fempe!»

²⁴ Bay Pilaatu tawii alaa waawude huunde, awa kadi murtaldu ndun beydoto woni, onsay o yetti ndiyan, o soodii e tawnde jamaa on, o wi'i: «Min mi tawetaake e hibbugol yiiyan oo dan! Dun ko onon wonani!»

²⁵ Onsay jamaa on fow jaabii, wi'i: «Si men toopu mo, yo yiiyan makko dan hibbitu e hoore amen, e hoore bibbe amen ben kadi!»

²⁶ Bawto d'un, Pilaatu accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Iisaa Jalnori
(Mrk. 15.16-20; Luk. 23.11; Yhn. 19.2-3)

²⁷ Onsay suufaabe hooreejo diiwal ngal nabi Iisaa ka nder suudu laamu, be mottindiri dental suufaabe ben fow, be hunditi mo.

²⁸ Be borti mo conci dɪn, be borni mo dolokke bodfeejo.^d

²⁹ Be sacci katanwol bulle, be wadɪ ka hoore makko, be tambini mo kalinwol ka jungo makko jaamo. E hoore dɪn be ari, be jiccii yeeso makko e nder jalnori, e hoore hibe wi'a: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeebe!»

³⁰ Be tutti mo, be yetti kalinwol ngol, be tappiri mo ka hoore.

³¹ Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be borti mo dolokke on, be borni mo conci makko dɪn, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa
(Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

³² Ko be yaltata, be fotti e gorko mo Sireonii wi'eteedo Sim'uunu, be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal.

³³ Bay wonii be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo dɪn ko <Nokkuure Laalagal Hoore>,

³⁴ be okkori mo njaram jillaadɪn hahhannde. Kono bay o mettike dɪn, o jabaali yarude.

³⁵ Bay wonii be fempii mo, be sendiri conci makko dɪn urba.^e

³⁶ E hoore dɪn be joodii dɪn, be ayni mo.

^d **27:28** 27.28 Ko dolokke bodfeejo lando on bornotonoo.

^e **27:35** 27.35 Zab. 22.19

37 Be wadī ka dow hoore makko bindi bangindi fii ko o happiranaa kon, dūn ko: «Ko oo woni Iisaa Lando Yahuudiyanke'en.»

38 Tawi wuybe dīdo no fempidaa e makko, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.

39 Tawi feyyoobe ben no hoyna mo, hayla hoore,

40 hara hiɓe wi'a: «An oo wi'unoodo lancay juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balde tati, dandito an tigi! Si tawii ko an woni *Biddo Alla on, tippo ka leggal altindiraangal don!»

41 Tawi hooreɓe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben kaɗun kadi no jalaynoo mo, wi'a:

42 «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko? Si ko o lando Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, dūn en gomɗinay mo.

43 Bay himo halfinii e Alla, yo Allaahu on dandu mo jooni si himo yidī mo, ko fi o wi'ii ko o Biddo Alla!»

44 Tawi wuybe be o fempidaa ben no yennira mo wano non kaɗun kadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.25-30)

45 Gila naange e hoore, niwre wadī e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

46 Telen wa ka baawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidī, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^f (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidfaa mi?)

---

f 27:46 27.46 Zab. 22.2

⁴⁷ Wobbe e wonnoobe don ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «O noddii Iliiya!»

⁴⁸ Tun, godfo e maβbe dogi, yettoyi linsere, o bubbini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wadfi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru.

⁴⁹ Kono beya wi'i: «Accu, ndaaren si Iliiya aray danda mo.»

⁵⁰ Iisaa ewnii kadi ko tiidfi, o timmi.

⁵¹ Onsay *wirngallo ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce didfi, gila dow haa ley. Leydi ndin dimbii, pete den feccii.

⁵² Genaale den udditii, balli yimbe Alla maayunoobe buy immitii,

⁵³ be yalti ka genaale, be naati ka saare hormorde βawto immitagol Iisaa, be feepani yimbe duudube.

⁵⁴ Bay hooreejo suufaabe ben e wondunoobe e makko ben fii aynugol Iisaa yi'ii ko leydi ndin dimbii kon e ko ari e wadude kon, be huli fota, be wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo ko Bidfo Alla!»

⁵⁵ Tawi rewbe duudube no ka wodfitii, no ndaara, tawi ko ben tigi jokkunoo Iisaa gila Jaliilu fii ko kurkanoo mo.

⁵⁶ Tawi no tawdanoo e maβbe Mariyama jeyaado Magaduuna, e Mariyama yumma Yaaquuba e Yuusufu, e yumma bibbe Zabadii ben.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mrk. 15.42-47; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁵⁷ Bay nibbii, aaden aldufo, wi'eteedo Yuusufu jeyaado Raamati ari, tawi on kadi ko taalibaajo Iisaa.

⁵⁸ O yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. Onsay Pilaatu yamiri jonnugol mo mo.

⁵⁹ Bawto d̄un, kanko Yuusufu o yetti furee on, o tumbi e kasannge laabud̄o,

⁶⁰ o belnoyi mo e qaburu keso mo o asunoo e feto fii hoore makko. O talli hayre njannde, o wadi ka dambugal qaburu, o yahi.

⁶¹ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya no joodii d̄on, fewtondiri e yenaande nden.

Fii no be Ayniri Yenaande Iisaa nden

⁶² Bimbi nden pande, d̄un ko pande bawto hebulanagol fii *aseweere nden, hooreebe yot-tinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben yaadi ka Pilaatu.

⁶³ Be wi'i: «Koohoojo, men anditii, oo majji-noowo wi'uno wa fewndo ko o wuuri, si balde tati feyyii o immitoto.

⁶⁴ Awa yamir fii yo yenaande nden ayne haa ka palaande tammere, fii wota taalibaabe makko ben aru wujjita furee on, wi'a jamaa on wonde o immitike e hakkunde maybe ben. Dun, nden majjinande d̄on buray aranere nden.»

⁶⁵ Onsay Pilaatu wi'i be: «E hino suufaabe ko yaha ayna. Yahee ayninon be yenaande nden yeru no waawirdon woo.»

⁶⁶ Onsay be yahi ka yenaande, be furti hibbude hayre nden, nota. Be jod̄dini d̄on aynoobe ben.

28

*Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on
(Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)*

¹ Bay *ɲalaande fowteteende nden feyyii, e alat ka subaka, ɗun ko ɲallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya yahi ndaarugol yenaande nden.

² Tawi dimbannde leydi tiidunde wafii, ko fii hari malaa'ikaajo Joomiraado on tippike iwrude ka kammu, tallii hayre ombiranoonde yenaande nden, joodfike e hoore mayre.

³ Tawi yeeso makko ngon no wa'i wa ndaygu, dolokke makko on kadi no rawniri wa cuddi.

⁴ Hakkee ko ben suufaabe aynunoobe ɗon diwni kulol, be wa'i wa maybe.

⁵ Kono malaa'ikaajo on wi'i ben rewbe: «Onon wota on hulu, ko fii mido andi ko Iisaa fempaado on wondon ɗabbitude.

⁶ Awa o alaa doo, o immitike, wano o wiirunoo non. Aree ndaaron nokkuure ka o belinoo ɗon.

⁷ Yahon tinna, andinoyon taalibaaɓe makko ben wonde o immintinaama e hakkunde maybe ben, awa kadi o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo. Awa, mi yeetike on ɗun.»

⁸ Onsay be pottitii yenaande nden heɲa, e hoore hiɓe huli, wondude e weltaare mawnde. Be dogi fii yeetoyagol taalibaaɓe ben on kibaaru.

⁹ Onsay Iisaa ari fotti e maɓɓe, o wi'i be: «Mi salminii on!» Onsay be ɓadii, be nangi koyɗe makko ɗen, be sujjani mo.

¹⁰ Bawto ɗun Iisaa wi'i be: «Wota on hulu. Yahee, humpitoyon musibbe an ben, yo be yahu Jaliilu, ko ton be yi'oytammi.»

Fii ko Suufaabe ben Sifii kon

¹¹ Wa fewndo ko ben rewbe woni ka laawol, tawi wobbe e suufaabe ben naatii ka saare,

be yeetike hooreebe *yottinoobe sadaka ben ko wadfi kon fow.

¹² Bay wonii ben hooreebe yottinoobe sadaka mottondirii e mawbe ben, be fewjodi, be yeeni suufaabe ben kaalisi duudufo,

¹³ be wi'i be: «On wi'ay wonde taalibaabe makko ben arno jemma, wujjiti mo fewndo ko daanidon.

¹⁴ Si hooreejo diiwal ngal non aru e nanude fii dun, men yahay, men yewta mo haa o hooloo, men itta on e annde.»

¹⁵ Onsay suufaabe ben yetti kaalisi on, be wadiri wano be wi'iraa non. Kaa haala lolli e hakkunde Yahuudiyankeebe ben haa weetaango hande ngoo.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben

(Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49; Yhn. 20.19-23; Sah. 1.6-8)

¹⁶ Taalibaabe ben sappoo e goo yahi Jaliilu, e hoore ngoo fello ngo Iisaa todfaninoo be.

¹⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be sujiani mo. Kono wobbe e mabbe sikkitii.

¹⁸ Iisaa badii be, wi'iri be nii: «Mi yedaama kala bawgal ka kammu e ka hoore leydi,

¹⁹ awa yahee, wadon leyyi din fow taalibaabe, *looton be maande kisiyee e innde Baabaajo on e Bidfo on e *Ruuhu Seniifo on,

²⁰ waajodfon be doftagol ko mi yamiri on kon fow. Awa, mido wondi e monpande woo, haa ka lannoode aduna.»

**Version Pular Fuuta-Jallon
The New Testament in the Fouta-Jallon Pular
language of Guinea**

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbt.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6